

SİYAH

SANAT - İLHAM - YAŞAM - ADALET - HAK

DÜŞÜN ve DİNLE

Düşünmek, kendi iç sesimize dönmek;
dinlemek ise dış dünyadaki sayısız
hikâyeye kapı aralamaktır. Birini ihmal
ettiğimizde, diğeri de anlamını yitirir.

SAYI 10

Eylül-Ekim
2025

İÇİNDEKİLER

• ÖN SÖZ	2
• SESİMİZ OL PLATFORMU SANATÇILARI: Cengizhan Polat/Uyu Varmadık Daha	3
• BAĞIMSIZ VE ONURLU BİR YAŞAM MÜMKÜN MÜ?: Türkiye Nasıl Yaşlanıyor?	6
• BİR GÜNÜ BİTİRME SANATI	7
• SEYAHATÜ'L KÂBE	9
• DÜŞÜN VE DİNLE: A Fantastic Woman Üzerine Şiddetsizlik Bağlamında Bir Okuma	10
• HANIM	11
• JAYLİN	12
• BARIŞIN MELODİSİ: Notalar Savaşa Karşı mı?	13
• SESİMİ DUYUYOR MUSUNUZ?	17
• DÜŞÜN VE DİNLE: Sessizlikten Yükselen Sesler	18
• FİLİKA	19
• SESLERİN ARASINDAKİ SESSİZLİK	21
• GÖRÜNMEYEN TABLO	23
• PEMBE PANJURLU EV DEĞİLLEMESİ	25
• KAOSUN RİTMİ	26
• KENDİNİ SAHİPLENMEK	27
• ÇÜRÜME	29
• GÖLGEDEKİ SOHBET	31
• KÜNYE	32

ÖN SÖZ

Hayatın bitmek bilmeyen koşuşturmasında, kendimize ve karşımızdaki insana ne kadar vakit ayırabiliyoruz? Çoğu zaman düşüncelerimizin ve çevremizdeki seslerin gürültüsünde kayboluyoruz. Oysa her birimiz, derin düşüncelere dalmaya ve başkalarının hikâyelerine kulak vermeye ihtiyaç duyuyoruz.

Düşünmek, kendi iç sesimize dönmek; dinlemek ise dış dünyadaki sayısız hikâyeye kapı aralamaktır. Birini ihmal ettiğimizde, diğeri de anlamını yitirir.

Bu ay, Siyah E-Dergi ekibi olarak sizleri bu iki sihirli eylemin gücünü keşfetmeye davet ediyoruz: Düşün ve Dinle. Gelin, iletişimin temel taşı olan bu iki eylemin yaşamlarımızdaki büyük rolünü yeniden hatırlayalım.

Şevin Semiz
Siyah E-Dergi Editörü

Tıkla, ısmarla!

SESİMİZ OL PLATFORMU SANATÇILARI: Cengizhan Polat/Uyu Varmadık Daha

Aysel Nazlı Çomu

Bağımsız sanat üreticilerinin kültür-sanat ekosisteminde görünürlüğüne güçlendirmek ve alan bulmalarını kolaylaştırmak amacıyla **Kültürakt** tarafından tasarlanan bir dayanışma projesi olan **Sesimiz Ol Platformu** ve **SİYAH E-Dergi** iş birliğiyle, **Uyu Varmadık Daha** adına Sesimiz Ol Platformu sanatçılarından Cengizhan Polat, Leyli Sanat Derneği üyelerinden bendeniz Aysel Nazlı Çomu'nun sorularını yanıtladı.

Uyu Varmadık Daha'yı yakından takip etmek ve eserlerini dinlemek için [Instagram](#), [Youtube](#) ve [Spotify](#) hesaplarına buradan erişebilirsiniz!

Uyu Varmadık Daha'nın yolculuğuna eşlik etmek için 'varmayı' beklemeyin; şarkılar bu söyleşinin satırlarında size göz kırıyor, sadece bir tık ötede.

Nazlı: Merhaba Cengizhan, öncelikle nasılsın? SİYAH E-Dergi okurları için biraz kendinden bahseder misin? Sesimiz Ol Platformu projesiyle yollarınız nasıl kesişti?

Cengizhan: Merhaba, teşekkür ederim öncelikle. İyiyim, umarım sizler de iyisinizdir. Ben Cengizhan, Uyu Varmadık Daha Müzik oluşumunun kurucusuyum. Mesleğim mimarlık ama mimarlıkla birlikte müzik de hayatımda çok önemli bir yerde. Müziği benim için özel kılan şey, sadece bir sanat dalı değil; aynı zamanda bir ifade biçimi, bir yolculuk ve yaşadığımız coğrafyanın izlerini taşıyan bir hafıza olması. UVD de tam olarak bu anlayıştan doğdu diyebilirim.

Sesimiz Ol Platformu'yla yolumuz şöyle kesişti: Aslında bu platform daha çok görsel sanatlarla uğraşan insanların çalışmalarını kabul ediyor. Sanatçılar işlerini onlara gönderiyor, onlar da seçtikleri işleri paylaşarak sanatçılara ses oluyor ve bir anlamda görünürlük kazandırıyorlar. Ben de müzik çalışmalarımı göndermiştim, sağ olsunlar onlar da paylaşmışlardı. Bunun yanında üretim anlayışlarımızın örtüşmesi de bu bağı daha anlamlı kıldı. Çünkü biz de UVD de bağımsız üretime, paylaşmaya ve dayanışmaya önem veriyoruz. Dolayısıyla bu tanışma çok doğal ve samimi bir şekilde gerçekleşti.

Nazlı: Uyu Varmadık Daha'nın bir müzik grubu değil, bir oluşum olduğunu söylemiştin. Bu yolculuğun nerede, nasıl başladığını bizimle paylaşır mısın? Hikâyenin ilk adımlarından bugüne, müzik bu oluşumun içinde nasıl bir yer tuttu ve ortaya çıkan tarzı sen nasıl tarif edersin?

Cengizhan: UVD'nin hikâyesi aslında bir yolculukla başladı. Yanlış hatırlamıyorsam 2016'yı, hatta daha erken de olabilir. O dönem Türkiye'yi gezmeye çalışıyordum, biraz da otostop kültürüyle. Yolum bir noktasında Balıkesir'deydim. Orada karşıma çıkan bir şey –hatta birinin bana verdiği bir şey– bana "Uyu Varmadık Daha" ismini hatırlattı. O an yolda olduğumu hissettim ve "Evet, bu isim olmalı" dedim. Çünkü zaten kafamda bir müzik grubu kurma fikri vardı ama isim konusunda kararsızdım. Bu isim, yolculuğu ve arayışı hatırlatıyordu. Ama benim için bu isim sadece yolun kendisini değil, aynı zamanda çok tanıdık bir duyguyu da ifade ediyor. Hepimizin çocukluğunda vardır: Bir otobüs, tren ya da araba yolculuğunda gözlerin ağırlaşır, uyumaya başlarsın. Tam o sırada annen ya da baban başını okşar ve 'Daha varmadık, uyu biraz daha' der. İşte o huzurlu, yarı uykulu hâl, yolun devam ettiğini bilmek ama aynı zamanda kendini güvende hissetmek... Benim için Uyu Varmadık Daha tam da bu duyguyu taşıyor. Yolu hissettiren ama aynı zamanda o dinginliği, o güveni ve o devamlılığı da veren bir isim. 2016'da karar verdim yani, 2018'de de ilk şarkımı çıkardım. O dönem daha akustik bir tarza sahipti.

Başlangıçta birkaç kişiyle birlikteydik, farklı sanatçılar dahil oldu. O günden bugüne birçok insan gelip geçti; kimi tarzını kattı, kimi müzikal anlamda katkısını sundu ve sonra yoluna devam etti. Değişmeyen tek kişi ben oldum çünkü bir şekilde bu oluşumu organize eden birine ihtiyaç vardı. Aslında tam da bu yüzden UVD'yi bir "müzik oluşumu" olarak görüyorum. Çünkü burası sabit bir grup değil; dönemsel olarak farklı insanların katkılarıyla yaşayan, dönüşen bir yapı.

2021 yılında yolumuz İsa Yalçinkaya ile kesişti ve birlikte daha çok ikili bir grup hâline geldik. Müziğimizi de akustik hikâye anlatıcılığından alıp günümüz elektronik tınılarıyla harmanlamaya başladık. Ortaya çıkan tarzı "Synth-Folk" diye tarif ediyoruz. Ama aslında bir kalıba girmek istemiyoruz. Çünkü UVD en başından beri kurallarla kurulmuş bir grup değildi. Bir oluşumdu ve her dönemin, her katkının kendi hikâyesi olacaktı. O yüzden bugün Synth-Folk diyoruz, yarın başka bir şey olabilir. Önemli olan bu yolculuğun sürekli dönüşmesi.

UVD'de ifade aracımız müzik, ama işin en değerli tarafı şu: sadece görünür olanlara değil, kuytu köşede üreten sanatçılara da ses olabiliyor. Burada kimseye "şunu yapmak zorundasın" demiyoruz. Bir şey ürettiyorsan, buraya getirebilirsin; kendi sesini müziğimizin birlikteliğiyle duyurabilirsin. Amacımız müzik aracılığıyla insanlara alan açmak. Türkiye'den ya da dünyanın herhangi bir yerinden 'Ben bu oluşumda yer almak istiyorum, şu enstrümanı çalışıyorum, böyle bir katkı olabilir' diyen herkese kapımız açık. Bizim için en değerli şey kapsayıcılığı geniş tutmak ve müziği bir buluşma noktası hâline getirmek.

Nazlı: Uyu Varmadık Daha kurulduğundan bu yana birçok sanatçıya ev sahipliği yaptı. Özellikle ‘sanatçı’ diyorum, çünkü senin için müzisyenle sanatçı arasında bir ayrım var. Bu farklı sanatçıların dahil olması, UVD’nin gelişimine ve kimliğine nasıl bir katkı sağladı?

Cengizhan: UVD kurulduğundan beri birçok sanatçıyla çalıştı. Burada özellikle “sanatçı” diyorum, çünkü benim için müzisyen ile sanatçı arasında önemli bir fark var. Teknik anlamda müziği icra edebilen çok sayıda müzisyen var, ancak sanatçı olabilmek için müziğin yanında vizyon, duyguyu ve hikâyeyi işleyebilme, karakter ve kişilik de gerekiyor. Bir sanatçının müziği, dünyaya bakışını ve kendi iç dünyasını yansıtmalı. Örneğin Neşet Ertaş, Cem Karaca, Selda Bağcan ya da Barış Manço gibi isimler, sadece müzik yapmıyor; aynı zamanda bir sanatçı kimliğiyle eser üretiyorlardı. Bugünün çok ünlü müzisyenleri arasında teknik olarak başarılı olanlar olsa da, henüz o karakter ve vizyon düzeyine ulaşmamış olanlar var.

UVD’de çalıştığımız sanatçılar, bu anlamda farklı hikâyelerini, karakterlerini ve seslerini de beraberinde getirdi. Yurt içinden ve yabancı kültürlerden gelen sanatçılarla iş birliği yaptık. Bu süreçte hem onların dünyasından bir şeyler öğrendik hem de kendi kültürümüzü, Anadolu’nun toprağından gelen sesimizi ve bakış açımızı onlara aktarabilme fırsatı bulduk. Böylece karşılıklı bir etkileşim oluştu: onlar katkı sağladı, biz katkı sağladık ve bu süreç UVD’nin bugünkü müzikal tarzının gelişimine büyük katkı sundu.

Dolayısıyla UVD sadece bir müzik grubu değil; aynı zamanda farklı karakterlerin, farklı kültürlerin ve farklı hikâyelerin bir araya geldiği, üretimin paylaşıldığı bir oluşum olduğunu bu şekilde göstermiş oldu. Bu deneyimler, oluşumun hem Türkiye’de hem de dünyadaki müzik evreniyle olan bağını güçlendirdi ve kimliğini daha zengin hâle getirdi.

Nazlı: UVD, özellikle akustik ve şiirsel anlatımıyla hem dinlemeyi hem düşünmeyi kucaklayan bir oluşum gibi. UVD’nin bu samimi ve düşündürücü tınısı, dinleyiciyi nasıl bir iç yolculuğa davet ediyor? Peki sen, bu yolculukta kendini nerede buluyorsun?

Cengizhan: UVD, özellikle akustik ve şiirsel anlatımıyla dinlemeyi ve düşünmeyi kucaklayan bir oluşum. Müzik, sadece bir ritim veya melodi sunmuyor; aynı zamanda dinleyeni kendi iç yolculuğuna davet ediyor. Her parça, bir hikâyeyi veya duyguyu aktarırken, dinleyiciye kendi deneyimleriyle bağ kurma imkânı veriyor ve kendi yolculuğunda duraklar bulmasını sağlıyor. Bu, UVD’nin samimi ve düşündürücü tınısının en önemli gücü bence.

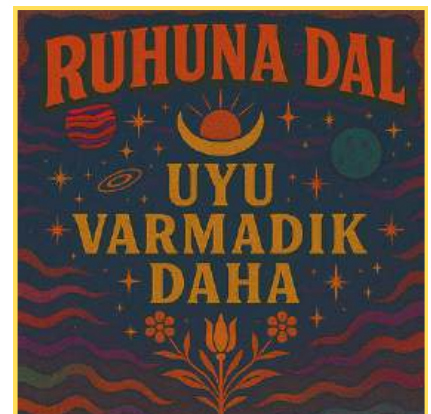
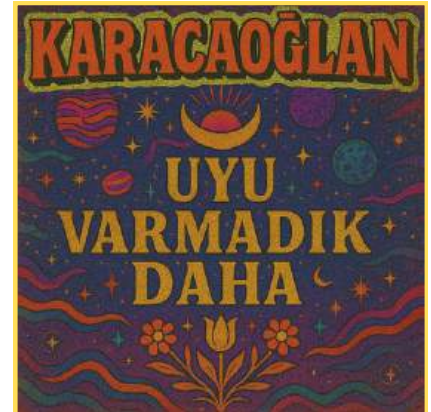
Ben kendimi bu yolculukta yazdığım şarkılar aracılığıyla buluyorum. Şarkılarım genellikle kendi iç yolculuğumdan besleniyor; bazen de başkalarının yolculuklarını gözlemleyip onların hikâyelerini müziğe taşıdığım oluyor. Yazarken hep şunu bilerek ilerliyorum: Bu eser bir şarkıya dönüşecek ve benim bu yolculukta hissettiklerimi yaşayan, hisseden insanlar da buradan paylarını alacak. Böylece hem kendi yolculuğumu keşfediyor hem de dinleyicinin kendi iç yolculuğunu destekliyorum. UVD işte tam olarak bunu yapıyor: dinleyiciyi kendi duraklarını bulabileceği bir iç yolculuğa davet ediyor ve bu yolculukta herkes kendi deneyimiyle bir bağ kurabiliyor.

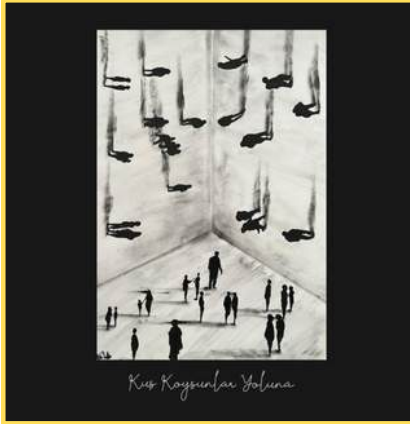
Nazlı: Zamana Eşlik Eden Şarkılar projesinde LDRDO, Melina Vlachos ve Myriam El Moumni ile bir araya geldiniz. Üç şarkılık bu yolculuk UVD için nasıl bir deneyim oldu? Sence bu buluşmalar UVD’nin ruhunda nasıl bir iz bıraktı? Bu arada üçlemede benim favorim Milenyum Derviş! :)

Cengizhan: Zamana Eşlik Eden Şarkılar” projesi, UVD’nin ne kadar geniş kapsamlı ve kapsayıcı bir oluşum olduğunu gösteren özel bir deneyim oldu. Bu üç şarkının üretim süreci oldukça zorlu geçti; çünkü her biri farklı ülkelerde kaydedildi ve dil gibi doğal engeller ortaya çıktı. Ben birkaç kez umutsuzluğa kapılıp pes etmeyi düşünsem de iş birliği yaptığımız sanatçılar asla pes etmedi. LDRDO bana güven verip “Bu şarkı çok güzel olacak, sonunu görmeden pes etme” dedi; Melina Vlachos kayıtları almak için konserlerin arasında büyük bir mücadele gösterdi; Myriam El Moumni ise yoğun programına rağmen istediğimiz soloyu tek seferde kaydetti. Bu deneyimler bana hem sabrı hem de işin değerini gösterdi.

Proje boyunca kültürel bir zenginleşme de yaşandı. Karacaoğlan şiirini Melina gibi bir sanatçıya Türkçe okuttuk ve altyapılarda elektronik tınlar, kültürel perküsyonlar ekleyerek özgün bir harman yarattık. LDRDO ve diğer şarkılarda da benzer bir süreç yaşandı; her parça hem kendi kökenimizi hem de iş birliği yaptığımız sanatçıların kültürel katkılarını taşıyor. Bu, UVD’nin dünyaya nasıl baktığını ve müziğin evriminde neleri önemseydiğini çok net gösteriyor.

Sonuç olarak, bu üç şarkılık yolculuk UVD’nin ruhunda kalıcı bir iz bıraktı. Zorluklara rağmen sürecin devam etmesi, farklı kültürlerle iş birliği yapılması ve ortaya çıkan eserlerin hem duygusal hem de teknik açıdan derinliği, oluşumun bugünkü müzikal kimliğini daha da güçlendirdi. Bu deneyim, UVD’nin hem Türkiye’den hem de dünyadan sanatçılarla birlikte üretme vizyonunu somutlaştırdı ve oluşumun ruhunu daha da zenginleştirdi.

Nazlı: UVD'nin şarkılarından bazıları doğrudan şiirden besleniyor. Örneğin Penguin 2 ve Kuş Koysunlar Yoluna gibi parçaları besteleme sürecinde, bu şiirler sana ne kattı ve onları müziğe dönüştürürken nasıl bir yol izledin?

Cengizhan: Öncelikle bu şiirleri bestelememin temel nedeni, günümüz müzik kültüründeki sözlerin çoğu zaman yavan ve derinlikten uzak olmasıydı. İnsanları geçiştiren, edebi yoğunluktan uzak şarkılar çok yaygın ve bu durum beni düşündürdü. Ben de kuytu köşede kalmış, unutulmaya yüz tutmuş şiirleri müzikle birleştirerek hem onların değerini ortaya çıkarmak hem de müzik kültürüne bir mesaj vermek istedim: Evet, sözler derin, yoğun ve anlamlı olabilir, ve müzik bu derinliği taşıyabilir. Bu şiirleri besteleyerek hem geçmişin edebi zenginliğini hatırlatmak hem de geleceğe bırakabileceğimiz anlamlı şarkılar üretebileceğimizi göstermek istedim.

Bunun dışında, bu şiirler bana duyguların müzikle iç içe geçme hâlini deneyimleme fırsatı sundu. Duygular soyut ve görünmezdir; onları paylaşmanın yolu onları somutlaştırmaktan geçer ve müzik bunun en güçlü araçlarından biridir. Şiirleri bestelerken, lirik kalitesi yüksek ve duygusal derinliği olan eserleri seçtim. Süreç de çoğu zaman kendiliğinden gelişti; şarkıyı bestelerken bir bakıyordum ki şiirin ruhu melodinin içine işlenmiş, duygular müzik aracılığıyla transfer edilmişti. Böylece hem kendim hem de dinleyici için anlamlı ve yoğun bir iç yolculuk ortaya çıktı.

Nazlı: Bildiğin gibi bu sayımızda tamamımız *Düşün ve Dinle*, buraya kadar bol bol dinleme önerilerinde bulunduk. Son olarak, okurlarımıza biraz da düşünmeleri için ne söylemek istersin?

Cengizhan: Okurlara şunu söylemek isterim: Müzik, şiir ve sanatın her türü, bizi durup düşünmeye ve kendi iç yolculuğumuzu keşfetmeye davet eden araçlardır. Günlük hayatın koşuşturması içinde çoğu zaman durup ne hissettiğimizi ne düşündüğümüzü fark etmiyoruz. Benim UVD'deki yaklaşımım da bunu destekliyor: Dinleyici, parçalar aracılığıyla kendi duraklarını buluyor, kendi duygularıyla yüzleşiyor ve kendini keşfetme fırsatı yakalıyor.

Dolayısıyla bir şarkıyı dinlerken ya da bir şiire kulak verirken, sadece geçici bir keyif değil, kendinize ayırdığınız bir durak olarak görün. Düşünün, hissedin, sorgulayın; çünkü düşünmek ve hissetmek hem kendimizi hem de etrafımızdaki dünyayı anlamamızın en güzel yollarından biridir. Ve unutmayın ki, bu süreçte her ses, her kelime, her tını size bir kapı açabilir. Sadece o kapıyı aralamaya cesaret edin.

BAĞIMSIZ VE ONURLU BİR YAŞAM MÜMKÜN MÜ?: Türkiye Nasıl Yaşlanıyor?

Ufuk Yeşil

1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü, yalnızca yaş almayı değil, toplumların bu süreçte nasıl hazırlandığını da hatırlatıyor. Yaşlanma, bireysel bir deneyim olmanın ötesinde; ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla tüm toplumu ilgilendiren bir süreç. Bu nedenle yaşlılık politikaları yalnızca devletin değil, sivil toplum kuruluşlarının da gündeminde yer alıyor.

AgeSA ve Core Araştırma Enstitüsü iş birliğiyle hazırlanan “Türkiye Nasıl Yaşlanıyor?” araştırması, tam da bu noktada önemli bulgular sunuyor. 35–55 yaş arası bireylerle yapılan 1067 anket ve 45 derinlemesine mülakat üzerinden şekillenen çalışma, orta yaşın nasıl bir yaşlılık hayal ettiğini ve bu süreçte ne kadar hazır olduğunu ortaya koyuyor. Raporun tamamına [buradan ulaşabilirsiniz](#).

Hazırlıksız Ama Umutlu Bir Orta Yaş

Araştırmaya göre Türkiye artık yaşlı bir ülke. TÜİK 2023 verilerine göre doğumda beklenen yaşam süresi 77 yıl; kadınlar erkeklerden yaklaşık beş yıl daha uzun yaşıyor. Buna rağmen orta yaş grubunun büyük çoğunluğu yaşlılığa hazırlıksız. Katılımcıların yalnızca %28'i “yaşlılığımı hazırlanmalıyım” derken, %45'i bu konuda hiçbir adım atmadığını ifade ediyor.

Yaşlanma algısı ise hâlâ ağırlıklı negatif: hastalık, ölüm ve yalnızlık en sık verilen yanıtlar. Ancak bunun yanında “sakinlik” ve “huzur” gibi olumlu çağrışımlar da güçlenmeye başlamış durumda. Orta yaşın hayalleri arasında doğayla iç içe, sakin ama aynı zamanda sosyal bir yaşlılık fikri öne çıkıyor.

Kaygılar ve Beklentiler

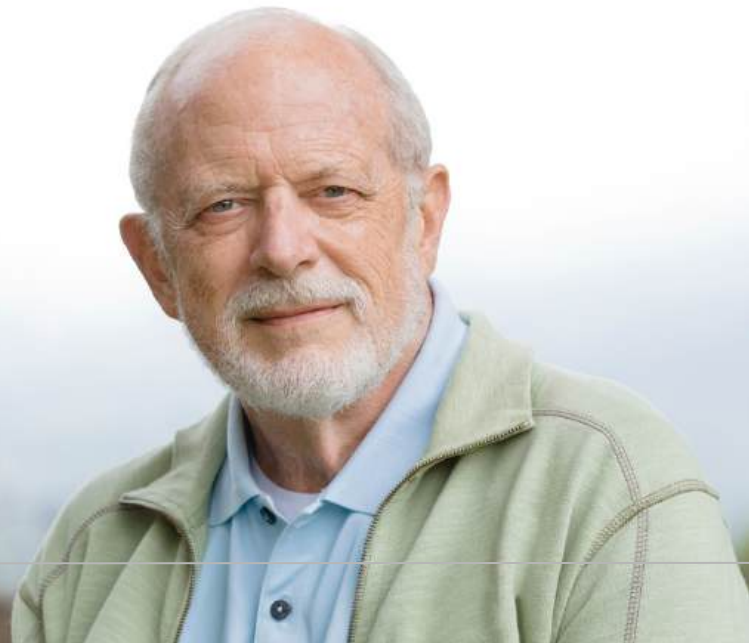
Geleceğin yaşlılarını en çok kaygılandıran konular sağlık sorunları, hareket kısıtlılığı ve ekonomik güvencesizlik. Bununla birlikte bağımsız yaşama isteği güçlü: Katılımcıların %55'i yaşlılığında “kimseye muhtaç olmadan kendi ayakları üzerinde durmayı” hayal ediyor. Sosyal hizmetlere erişim, rehabilitasyon programları ve psikolojik destek gibi alanlarda ise artan bir ihtiyaç beklentisi mevcut.

Sivil Toplumun Rolü

Bu bulgular, yaşlılık politikalarının yalnızca kamusal alanda değil, sivil toplumun çalışmalarında da ne kadar kritik olduğunu gösteriyor. Sivil Toplum için Destek Vakfı koordinasyonunda yürütülen Her Yaşta Fonu, yaşlanma ve yaşlılık alanında faaliyet gösteren STK'ların projelerini destekleyerek bu alanda görünürlük ve etki yaratıyor. Böylece yaşlılığın daha onurlu, bağımsız ve aktif bir dönem olarak şekillenmesine katkı sunuluyor.

Sonuç

“Türkiye Nasıl Yaşlanıyor?” raporu bize şunu hatırlatıyor: Yaşlanma, sadece bireylerin değil, toplumların da hazırlanması gereken bir yolculuk. Sağlık hizmetlerinden finansal güvenceye, sosyal destekten kültürel katılıma kadar her alanda yapılacak çalışmalar, geleceğin yaşlılarını bugünden güçlendirecek.

BİR GÜNÜ BİTİRME SANATI

Ayşegül Gezgün

Bir Günü Bitirme Sanatı, Banu Özyürek'in ilk öykü kitabı. İlk kitap olmasına rağmen usta işi bir kalemden çıkmış izlenimi veriyor. Bir röportajında; kitap basım aşamasına gelene kadar öyküleri tekrar tekrar yazdığını, üzerinde uzun zaman uğraştığını okumuştum. Yazarın iyi bir öykücü olmasına rağmen yeterince tanınmamasını, kendini fazla ortaya çıkarmamasına bağlıyorum. Umarım bu yazıyı okuduktan sonra onu ilk defa duymuş olanlar, öykülerini merak edip okuma isteği duyarlar. Ayrıca Yazarın, Poz isimli ikinci kitabı ise Yunus Nadi Öykü Öykü Ödülü'ne layık görülmüş, Banu Özyürek, Bir Günü Bitirme Sanatı'nda, günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz meseleleri derinlikli ve mizahi bir biçimde ele almış. Kitabında sinir bozucu konuları, yüzümüzde tebessüm ile okuyabiliyor, kendi başımıza geldiği, gelebileceği için de empati kurabiliyoruz. Hepimizin yaşadığı bazı ortak duyguların öyküsünü okuyoruz. Kişilerin karşısındakini dinlememesi, empati kurmaması sebebiyle iletişim engeliyle karşılaşması, yalnız ve çaresiz hissetmelerini öykülerinde başarıyla anlatılmış. Karşımızdakini dinlemeyi bilsek sadece söylediklerini değil, içinde bulunduğu duyguları da anlamaya çalışsak "bir günü bitirmek" herkes için daha kolay olurdu sanırım.

Banu Özyürek

Kitaptaki on bir öyküde neredeyse aynı karakter yer alıyor. Hepsinde açıkça belirtilmese de karakterin orta yaşlarda, duyarlı bir kadın olduğunu anlayabiliyorum. Bu sebeple öykülere kadın öyküleri diyebiliriz. Bununla beraber bazı duyguların, kavramların, yaşadıklarımızın cinsiyeti olmadığını söyleyebiliriz. Hepimiz benzer duygusal süreçlerden geçebilir, bu şekilde birbirimizi daha iyi anlayabiliriz.

Örneğin Yara öyküsü, rahimdeki sorunu nedeniyle bir kadının jinekolojide tedavi olmasını anlatır. Bir grup arkadaşla bu öyküleri tartışırken ve bu öykünün tam bir kadın sorunu olduğunu söylerken, aramızdaki erkek arkadaşlardan biri kendilerinin de ürolog karşısında benzer duyguları yaşadığını söyledi. Yara, beni en çok etkileyen öykülerden birisi. Öykü, karakterin rahmindeki yara nedeniyle bu ismi almış olabilir fakat aslında hepimizin çeşitli sebeplerden hasta olarak doktor karşısında yaşamış olabileceği duygusal yara da söz konusu diye düşünüyorum. Öyküde "İnsanlar birbirlerini daha çok sevse... En azından küçücük bir yakınlıktan diyorum böyle irkilme..." diye sesleniyor karakter. Doktordan bulamadığı anlayışı operasyon sırasında hemşireden görüyor. "çünkü gülümsedi (işte böyle gülümsenir) ve gözlerini şefkatle kırparak "birazdan bitecek" dedi."

Kitaptaki öykülerin genelinde anne figürü az ya da çok yer alıyor. Ebeveyn olarak çocuğuna rehber olamamış, kendi sorunlarını çözememiş ve evladından ebeveynlik bekleyen bir anne görüyorum. Karakter bu sebepten olsa gerek kendini değersiz hissediyor. Gözlerimizi dünyaya açtığımızda annemizle karşılaşır ve kendimizi onun gözlerinde görürüz, orada gördüğümüzün ne olduğu önemlidir. Daha sonra yabancı gözlerde kendimizi ararız. Kitabın en başında Peter Handke'nin Çocukluk Şarkısı'ndan bir bölüm yer alıyor. "Çocuk henüz çocukken/bir keresinde yabancı bir yatakta uyandı/ve şimdi hep tekrar uyanıyor"

Annem İçin Küçük Bir Cinayet öyküsünde, annenin öfkesini sahiplenme ve onu zorluktan kurtarma düşüncesi hakim. Yine hepimizin karşılaşılabileceği bir sorun. Apartmanda üst kattaki bir sebepten duvar nem alıyor ve komşu bunu kabul edip onarmaya yanaşmıyor. Mekan burada sadece bir durumu değil, karakterlerin duygularını da yansıtıyor. "Hiç ses çıkarmadan tavandan akan damlalarla eşzamanlı gözyaşı döküyordu." Kişiler arası iletişimsizliği yansıtan bir çürümüşlüğü, çökmüşlüğü de hissettiriyor duvardaki nem. Karakterin annesi derdini paylaşamayan, kendi kendine söylenen, ev içinde yaşadığı sorunları çözüme kavuşturamayan biridir. Karakter, annesi adına komşularına hadlerini bildirmeyi düşünüyor. Gerçekte onun sorununu dinlemek anlamak istemeyen, kaba davranan insanlarla karşı karşıya kalıyor. Öykü şu cümleyle sona eriyor "Ben annemin güzel kızım, güzel kızım, diye çöküyorum." Kimi zaman bireyi, bireyin duygularını anlatan öykülerin, bireyci diye yaftalanabildiğini görüyorum. Bu öyküde ve diğerlerinde bireyden yola çıkarak toplumsal sorunların göz önüne serildiğini söyleyebiliriz.

Son olarak beni en çok etkileyen bir diğer öykü Unutulmaz Peruk. Öykü, bir kadının soyunma kabininde bulunduğu turuncu peruğu takmasıyla yaşadığı dönüşümü anlatıyor. "Daha iki dakika önce ilişkisinin dertleri üzerine düşünmüş, sonra vazgeçip turuncu saçların verdiği hoşluğa kendini bırakmış bir kadındım." Peruğu takip dışarı çıkması ile beraber tezgah tar gencin alayına maruz kalır ve daha sonra sevgilisinin öfkesine. Bu öyküde, peruk ve ayna güçlü metaforlar. Peruğu takması ona kodlanan kadınlık, güzellik rollerinin dışına çıkmasını; aynaya bakması kendine dönüp, kendi olduğu, maskesinden soyunduğu bir yeri ifade ediyor. Öykü "ben bir süre daha aynaya baktım." diye biter.

Tüm öykülerde Banu Özyürek'in öykü karakterlerinin duygularını başarılı bir şekilde vermesine hayran kaldım. Duyguyu tam içimizde hissedebiliyoruz. Her öyküde ele aldığı, dert ettiği bir konu var. Benzeri konular veya aynı tema edebiyatta belki defalarca aktarılmış olabilir, o hâlde niçin okuyalım, diyebilirsiniz. Yazarın başarısı, kendine has üslubu ile mizah ve ironiye yaslanıp özgün dilini yaratması ve böylelikle bize zevk alarak okutmayı ve düşündürmeyi sağlaması. Bu öykü kitabında günlük yaşamamızda başımızdan geçen, o an için bize önemli görünen fakat aradan zaman geçtikten sonra bir kenara ittiğimiz bununla beraber içimizde kalan, bizi rahatsız eden duygulara yer veriliyor. Söze dökülmeyen bizi her zaman rahatsız eder, edebiyat bunun için var.

banu
özyürek

SEYAHATÜ'L KÂBE

Tahircan Gürsoy

Düşün ve Dinle, İnsan nedir? Ona tüm bu soruları sorduran şey, sinesinde yatan sual nedir? Bin yılı aşkındır sorulur *"Nereden geldik, nereye gidiyoruz?"* Bu soruyu bize sorduran öz, nedir bizden muradın? İnsanı anlamaya ve düşünmeye iten şey; belki bir merak duygusu, belki de ölümden sonra ona ne olacağı korkusudur. Tüm bunların içinde insan yaşadığı bedeni, yaşadığı yeri ve çevreyi anlamaya çalışır. Peki gerçek bize nasıl gözükür? Gerçek dediğimiz şey aslanın kalbinde mi yatar? Ona ulaşmak için Anka Kuşu misali yollara revan mı olmak gerekir?

Her insan içinde Tanrı'nın kelâmını taşır, gerçek öz kalpte yatan sedadır. Kimi yolda keşfeder, kimi evlendiği kadını anlamaya çalışırken, kimisi uçsuz bucaksız bozkıra bakarken, kimi Karaköy hırdavatçıların anlamsız düzensizliğinde, kimi sakinin kadehi tutuşunda, kimi gönlünü titreten bir kelâmda, kimi dalgaların rüzgârla dans edişinde, kimi ise yüreğini yakan bir aşk ateşinde hisseder bu gerçeği. İşte bu sedaya ulaşmak, kendini dinlemeyi gerektir. Şehrin, işin ve tüm gündelik olayların dışına çıkmaktır, tıpkı kendi bedenini dışarıdan izleyen bir çift göz gibi.

Her insan kendi içinde kutsal özünü taşır. Bu öz Tanrı'dan insana bahşedilmiş bir hediyedir. Kâbe nasıl Tanrı'nın eviyse, insanın yüreği de *onun* evidir. Asıl kâbe gönül olduğu gibi, gönüle yapılan seyahat ise, Allah'ın makamına giden bir yoldur. Peki bu yol bize neyi bahşeder? Bu yol öyle bir yoldur ki amaçtan çok arayışın kendisidir asıl amaç ve bu arayışta; insan kendi gerçekliğiyle yüzleşir. Nerden gelip nere gittiğini, ne olduğunu ve anlamsızlığın içindeki anlamı keşfeder. İnsan yollara da düşse, yerleşik hayatın içinde de kalsa görmesi gereken hayatın içinde bir yolda olduğudur. Bu yola nasıl başladığından çok sonun ardından gelen başlangıç önemlidir. *"Vaiz7/8; Bir olayın sonu başlangıcından hayırlıdır..."* Tüm bunlar insana neden insan olduğunun kanıtıdır. Handır şu gönlümüz; nice gün, nice yolcu, nice an gelip geçer. Geriye yalnızlığımızın içinde titreyen bir çocuk kalır. Bu çocuktur bizi, büyüten, hatalar yaptıran, ağlatan ve güldüren.

Öz olarak; yola çıkmak, düşünmek, kendini dinlemek insanı öze taşıyan araçlardır. Okyanustan yükselen buhar, göğe çıkıp bulut olur, buluttan dağın yamacına düşen damla dere olur, dere onca yol gidip okyanusa kavuşur. Bir damla olarak düştüğümüz şu dünyada, yaşadığımız günü anlamak gerekir. Ve bu dahl-i vücut gönül de yatan özde gizlidir ve şüphesiz ki kim neyi ararsa onu bulur.

DÜŞÜN VE DİNLE: A Fantastic Woman Üzerine Şiddetsizlik Bağlamında Bir Okuma

Ufuk Yeşil

Sebastián Lelio'nun 2017 yapımı, Oscar ödüllü filmi *A Fantastic Woman* (Una Mujer Fantástica), Şili'nin çağdaş sineması içinde bir dönüm noktası olarak kabul ediliyor. Film, genç trans kadın Marina Vidal'in (Daniela Vega) hayatını merkezine alır. Marina, kendisinden yaşça büyük sevgilisi Orlando ile birlikteyken Orlando'nun ani ölümüyle sarsılır. Ancak bu ölüm yalnızca bir yas sürecini değil; Marina'nın toplum, aile, bürokrasi ve tıp sistemi tarafından uğradığı çok yönlü dışlanmayı da görünür kılar. Marina, sevdiği adamın cenazesine bile katılmakta engellenir; doktorlar tarafından sorgulanır, polis tarafından şüpheli muamelesi görür ve Orlando'nun ailesi tarafından aşağılanır. Film, bu süreçte Marina'nın yalnızca kayıpla değil, varoluşunun onuruyla da mücadele etmesini izler.

Şiddetsizlik: Sessizliğin Direnişe Dönüşmesi

2 Ekim Uluslararası Şiddetsizlik Günü, Mahatma Gandhi'nin doğum günü vesilesiyle kutlanır. Gandhi'ye göre şiddetsizlik (ahimsa), "zayıfların silahsızlığı değil, en güçlülerin en bilinçli eylem biçimidir" (Gandhi, *The Story of My Experiments with Truth*, 1927). Marina'nın direnişi bu tanıma çok yakındır. Toplumdan gelen hakaretlere, küçümsemelere ve dışlamalara karşı fiziksel şiddetle değil, sessizlikle, sabırla ve varlığının kararlılığıyla yanıt verir. Judith Butler'ın "yaralanabilir bedenler" (*Precarious Life*, 2004) kavramı burada yankılanır: Marina, kırılabilirliğini gizlemez; aksine onun üzerinden yeni bir güç alanı kurar.

Yapısal Şiddet ve Günlük Hayat

Norveçli barış araştırmacısı Johan Galtung'un "yapısal şiddet" kavramı (*Violence, Peace, and Peace Research*, 1969), filmde açık biçimde hissedilir. Marina'nın cenazeye alınmaması, doktor tarafından nesneleştirilmesi, polisin sorgulaması –bunların hiçbirisi doğrudan fiziksel şiddet değildir; ancak hepsi yaşam hakkını, yas tutma hakkını ve insan onurunu zedeleyen sistematik şiddet türleridir. Sauna sahnesi bu bağlamda simgeseldir. Marina'nın mekânlar arasında sessizce kayışı, toplumsal cinsiyetin mekânsal düzenlemelerle nasıl sınırlandırıldığını gösterir. Sessizlik burada pasif bir geri çekilme değil, görünmez yapısal şiddeti açığa çıkaran bir stratejidir.

Tibbileştirme ve Nesneleştirme

Filmde doktor muayenesi sahnesi, şiddetsizliğin başka bir boyutunu gösterir. Marina'nın varlığı karşısında doktor, "anlamaya çalışıyormuş gibi" yapar; fakat aslında onu bir araştırma nesnesine indirger. Hannah Arendt'in "şiddet düşüncenin yerine geçen bir araçtır" (*On Violence*, 1970) sözü bu duruma denk düşer. Marina'yı anlamak yerine kategorize eden doktor, aslında düşünme kapasitesini şiddetle ikame eder. Marina'nın yanıtı ise yine aynı: geri çekilmeyen, ama şiddetle de karşılık vermeyen bir sabır.

Sinematografi: İçsel Direnişin Estetiği

Lelio, filmin görsel dilini şiddetsizliğin bir metaforu hâline getirir. Aynalar, düşük ışık ve soyut boşluklarla dolu kadrılar, Marina'nın hem yalnızlığını hem de içsel gücünü yansıtır. Klasik müzik ve operayla kurulan dramatik atmosfer, karakterin iç dünyasının derinliğini açığa çıkarır. Orlando'dan kalan köpekle koştugu sahne, Marina için bir arınma anıdır. Finalde sahneye çıkıp opera söylemesi ise, artık kendi sesiyle, kendi bedeninde, kendi hayatının merkezinde olduğunu ilan ettiği andır. Bu, sessizliğin içinden yükselen bir şiddetsizlik ezgisi gibidir.

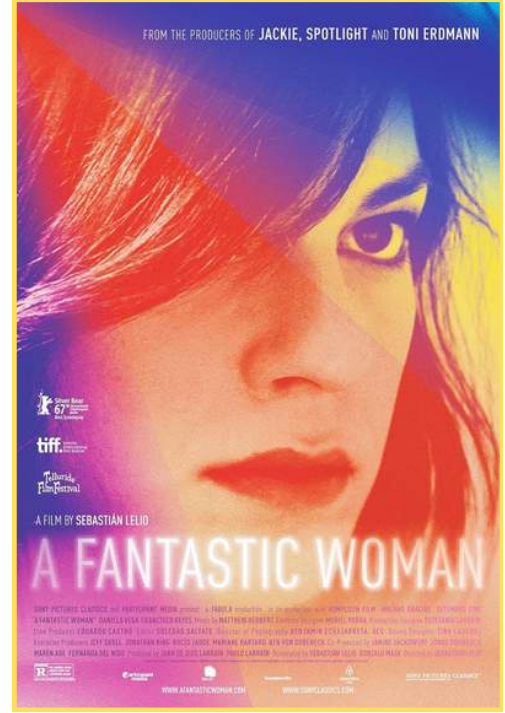
Sonuç: Şiddetsiz Bir Duruşun Sineması

A Fantastic Woman, şiddetsizliğin yalnızca bir politik strateji değil; aynı zamanda varoluşsal bir duruş olduğunu hatırlatır. Marina'nın hikâyesi, "düşünmek" ve "dinlemek" eylemleri üzerinden ilerler. Toplumun dayatmalarına karşı düşünmek, kendi bedeninin sesini dinlemek, ötekini acısını duymayı reddeden bir dünyada duyulmak için direnmek.

Uluslararası Şiddetsizlik Günü'nde film bize şunu gösterir: Şiddetsizlik sessizlik değildir; bazen en güçlü direniş, bağırmadan ama geri çekilmeden, var olmayı sürdürmektir. Marina'nın zarif ama sarsılmaz varoluşu, hafızamızda tam da bu nedenle yer eder: ne bağırın ne de kaçın, ama en derin anlamıyla "düşünen ve dinleyen" bir direniş olarak.

Kaynakça:

- Gandhi, M. K. (1927). *The Story of My Experiments with Truth*.
- Butler, J. (2004). *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence*. Verso.
- Galtung, J. (1969). "Violence, Peace, and Peace Research." *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.
- Arendt, H. (1970). *On Violence*. Harcourt.

HANIM (1989)

Yasemin Yelter

Doksanların İstanbul'unda henüz kaldırımların olmadığı dar çamurlu sokaklarında geçen kırk bir hayat öyküsünün tam ortasında bir Yıldız... Hocaların hocası tabiriyle onlarca öğrenci yetiştirmiş tek kişilik dev kadro, Yıldız Kenter.

Kadın kimliğinin ince yüz hatlarının altında saklı dokusunu tarihin sancısıyla birleştiren durum öyküsünü en iyi yansıtan karakterlerden biridir Yıldız hoca. Birçok filmde olduğu gibi bu filmde de oyunculuk performansının yanı sıra senden bizden herkesten alınıladığı gözlem yeteneğiyle sıradan insanın yaşamına dokunur. Dönemin teknik yetersizliğinin, ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik çalkantının tam ortasında bir yıl içinde onlarca sinema filmi çekilmiş ve yayımlanmıştır. Hanım filmi de yine aynı dönemlerde zorlu koşullar altında gösterime girmiştir. Tecrübeli oyunluklarıyla birçok büyük isim de bu filme dokunmuştur. Yıldız Kenter'in yanı sıra Eşref Kolçak, Orhan Çağman ve Cem Özer gibi usta isimler filmin etkileyiciliği ve anlatımını kolaylaştırmıştır. Yönetmenliğini Halit Refiğ üstlenmiş, senaryosu ise Halit Refik ve Nezihe Araz tarafından kaleme alınmıştır.

Filmin her satırında bir alt metin derin mesajlar verirken filmin müziklerinin oluşturduğu tını ise senkron bütünlüğü kazandırmıştır. Görsel kalitenin bıraktığı derinlik ise eski İstanbul manzaraları ile tam bir seyir şöleni oluşturmuş, yönetmen, sinema akışı etkisinin yanı sıra adeta İstanbul tablosu resmetmiştir. Her sahnesinde mavi sularında sallanan gemileriyle, sandallarıyla boğaz geçişlerini, sokakların dar ve yağmurlu kaldırımlarını, bacası tüten evlerin yoksulluğunu, kalabalık ve yorgun insan yüzlerini bir fotoğrafçı gözüyle filmin içine almıştır.

Hanım filmi her ne kadar Yıldız Kenter'in Olcay karakterindeki oyunculuğunda şekillense de filmin içinden geçen bir başka canlının da çaresizliğini ele alır. Hanım, ismi gibi uysal sessiz sakın bir kedinin Olcay ile kurduğu bağıllığı seyirciye duygusal yoğunluğuyla kendisini göstermiştir. Hanım yalnız bir kadına can yoldaşlığı yapar ve onun yaşamının son zamanlarında sığınacak tek limanı olur. Olcay tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa yakalanır ve kedisi Hanım'ı emanet edebileceği birilerini aramaktadır. Eski bir deniz kaptanı olan eşini yıllar önce kaybetmiş olmasına rağmen ona olan bağıllığını ve sevgisini belki de Hanım ile devam ettirmek istemiştir. Kızıyla olan anne kız ilişkisi de yıllar içerisinde değerini yitirmiş ve git gide yalnızlaşmıştır.

Filmin yönetmeni Halit Refiğ Hanım 26. Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi yönetmen ödülünü almıştır.

Bir durum hikayesi niteliği taşıyan Hanım filmi aslında insan ilişkilerinin ve değer yargılarının ne kadar değişken ve vefasız olduğunu gösterir. Kedilerin, kuşların, köpeklerin ve diğer canlılarının belki de zaman zaman insani değerlerden daha değerli olduğunu bir kez daha hatırlatmaktadır.

JAYLİN

Şevin Semiz

Yüksek tavanlı, tek göz bir odanın zifiri karanlığında, bir gaz lambası tavşan gözü gibi titrek bir ışık yayıyordu. Yosun tutmuş duvarlar rutubet ve küf kokuyordu, nefes almak bile zor geliyordu. Jaylin, tek yorganlı, eski bir döşeğin üzerinde, dizlerini karnına kadar çekmiş, bacaklarını sıkıca kucaklamış bir hâlde oturuyordu. Gözleri boşlukta bir noktaya takılmıştı, bakışlarının nereye odaklandığı belli değildi. O, odanın karanlığına karışmış, bir heykel gibi hareketsiz duruyordu.

İçimde, yıllardır biriktirdiğim, savaşı verdiğim her şeyi anlatmak istiyordum. Her şeyi dökmek, bu yükten kurtulmak için yanıp tutuşuyordum. Jaylin'in gözlerine baksam, içimdeki volkanın patlayacağını, kontrolsüzce bağırıp çağıracağını düşünüyordum. O anki ruh hâlimle, bu sessizliğin içinde bile bir fırtına koparmaya hazırdım. Ama bana Jaylin'in kimseyi yargılamadığını, tek kelime etmeden herkesi dinlediğini söylemişlerdi. İnsanı hayattan bezdiren, konuşmaya derman bırakmayan o can sıkıcı soruları sormadığına yemin etmişlerdi: "Nerelisin, kaç yaşındasın, ne kadar maaş alıyorsun, evli misin, evlenecek misin, çocuğun var mı?"... Jaylin, sadece ve sadece dinliyormuş. İnanması güçtü, bu çağda seni sorgulamadan dinleyen birinin varlığına akıl sır erdiremiyordum.

Gözlerimle görmek istiyordum ama konuşmaya cesaretim yoktu. Odanın içine çöreklenmiş, rutubetten ve küften oluşan ağır koku, nefesimi kesiyordu. Saygısızlık olmasın diye burnumu tutamıyordum, bu yüzden ara sıra kazağımlı kokluyormuş gibi yapıp içime küçük bir nefes çekip veriyordum. Jaylin o kadar hareketsizdi ki, bir an iyi olup olmadığını merak ettim. Endişeyle sırtına küçük bir dokunuşla "İyi misin?" diye sordum. O an göz göze geldik. Gözlerinin derinliklerinde yorgun bir hayatın izleri vardı. Yaşanmışlıklar, acılar, sessiz çığlıklar... O gözlerdeki anlamın ne olduğunu tam olarak çözemedim ama içimi tarifsiz bir huzur doldurdu. Bir insanın gözlerinde bu kadar anlam taşıyan bir şeyin olması, beni büyülemişti.

Oda, tüm gürültüme rağmen müthiş bir sükunete bürünmüştü. Kendi beynimin içi uğulduyordu, binlerce düşünce birbirine girmişti. Bu odanın içinde ne çok şey düşünüyordu insan. Jaylin'in sadece dinliyor olması, içimdeki fırtınayı dindirmişti. Konuşacak cesareti kendimde buldum. Kalbim hızla çarpıyor, boğazım düğümleniyordu ama artık durdurulamaz bir akış başlamıştı. İçimdeki tüm birikmişliği, tüm yükü, bu sessiz dinleyiciye dökmeye hazırdım.

Sessizce başladım konuşmaya. Kelimeler boğazımdan güçlükçe çıkıyordu. Hayatımın en zor anlarını, kırgınlıklarımı, hayal kırıklıklarımı anlattım. Jaylin tek bir kelime etmedi, sadece dinledi. Bu sessizlik, bana kendi sesimi dinleme, kendi düşüncelerimle yüzleşme fırsatı vermişti. Birini dinlemek, sadece duymak değildir, anlamaktır. Jaylin beni anlamıştı. Ne bir öğüt verdi, ne de bir yorum yaptı. Sadece oradaydı, varlığıyla beni teselli ediyordu.

Konuşmam bittiğinde derin bir nefes aldım. Omuzlarımdaki yük hafiflemişti. İnsanın sustuğunu dinleyen birini bulması ne büyük bir nimetti. Gözlerim doldu, boğazım titredi. Kendime geldiğimde, Jaylin'e sıkıca sarılıp fısıldadım: "Var ol!". O an, bu odanın sadece bir sığınak değil, aynı zamanda bir liman olduğunu anladım. Jaylin'in gözlerindeki yorgun hayat, aslında benim de yorgun hayatımdı. Ve biz, o yorgunlukta birbirimizi bulmuştuk. Ne bir ad, ne bir adres, ne de bir hikaye önemliydi. Sadece o anki birlikteliğimiz, o sessiz anlayışımız yeterliydi.

O gece, zifiri karanlıkta parlayan o gaz lambası, sadece bir ışık kaynağı değil, umudun simgesi olmuştu. Jaylin'in sessizliği, en gürültülü nasihatlerden daha etkiliydi. Bu odanın rutubeti, artık canımı sıkıyordu. Aksine, bana huzur veren, içimi arındıran bir kokuya dönüşmüştü. Ve ben, o gece oradan ayrıldığımda, omuzlarımda artık bir yük değil, yeni bir başlangıcın hafifliği vardı.

BARIŞIN MELODİSİ: Notalar Savaşa Karşı mı?

Büşra Güllüoğlu

Savaşın Kısa Bir Tanımı ve Toplum Üzerindeki Etkisi Hakkında

Savaş, devletlerin aralarındaki ekonomik ve siyasal anlaşmazlıklar vb. nedeniyle, siyasal ilişkilerini keserek, birbirlerine karşı ordularıyla giriştikleri silahlı eylem olarak tanımlanıyor. Günümüzde özellikle Ortadoğu'da ve Rusya - Ukrayna arasında yaşanan savaş, o bölgelerde yaşayan insanların başta silahla vurulma olmak üzere çeşitli olumsuz durumlar nedeniyle hayatını kaybetmesiyle kalmıyor; yaşattığı vicdani ve insani, siyasi ve ekonomik problemler nedeniyle dünyadaki bütün insanlığı olumsuz etkiliyor. Yusuf Duran'ın Yeşilay bünyesinde yayımlanan *"Savaşlar, Savaşanları Olduğu Gibi Savaşmayanları da Olumsuz Etkiler"* isimli makalesine göre savaşlarda, çatışmalarda ve soykırımlarda ana vatandaki siviller, her iki taraftaki askerler ve sosyal medya, televizyon, radyo ve internet aracılığıyla savaş görüntülerini izleyenler en çok etkilenen grupları oluşturmaktadır. Dünyanın her yerinde askerler travmatik olaylara maruz kalmaktadır. Bu durum tıbbi komplikasyonlar; aile içi işlev bozukluğu, işsizlik, madde kullanımı ve daha fazlasını beraberinde getirmektedir (*"Savaşlar, Savaşanları Olduğu Gibi Savaşmayanları da Olumsuz Etkiler" / Yeşilay*). Prof. Dr. Şükrü Hatun ise Türk Tabipler Birliği bünyesinde yayımlanan *"Savaş ve Çocuklar"* isimli makalesinde *"Üç yüz elli yıl sonra, çoğu çocuğun yaşamı hâlen Hobbes'in tanımladığı gibidir. Son on yılda iki milyona yakın çocuk savaşlarda çoğunlukla acı çekerek, tıbbi yardım olmaksızın ve bazen yapayalnız öldürülmüştür. Dört milyondan fazla çocuk ise sakat kalmıştır. Bu çocuklar (eğer hayatta iseler) ailelerine yaşadıkları korkuyu devamlı hatırlatırlar. Bir milyon çocuk ise öksüz kalmıştır. Ölümler düşünülen en büyük kayıp olmasına karşın kaybettiklerimiz bunlarla sınırlı değildir. On iki milyon çocuk, evlerinin koruyuculuğundan uzaktır, bu çocukların üçte biri mülteciler veya toplumdaki dışlanmış kimseler için yapılan kamplarda istismara açık koşullarda ömürlerini geçirmektedir. Bazıları ise toplama kamplarındadır."* cümleleriyle savaşın çocuklar üzerindeki etkilerini gözler önüne serer.

Caz sanatçısı Kağan Yıldız, savaş hakkında: *"Savaş, kazananın olmadığı, sonunda annelerin ve çocukların kaybettiği bir kelimedir benim için."* sözlerini sarf etti ve sözlerinde dünyada savaşın olmadığı senelerin çok az olduğunu belirtti. Son olarak da Mustafa Kemal Atatürk'ün *"Yurtta Barış Dünyada Barış"* sözlerini hatırlattı.

Savaş sadece dış dünyada değil, insanın iç dünyasında da yaşanıyor. Çeşitli duygu ve düşüncelerimiz birbirine karışarak iç dünyamızda büyük karmaşa ve çatışmalara sebep olabiliyor. Bu konuyla ilgili, genç müzisyenlerimizden Teoman Bölükbaşı *"Savaş benim için bu dünyaya ait bir şey. Ama silahlar, toprak ya da çıkarlar değil sadece; daha çok içsel bir anlamı var. Benim için savaş, fikirlerin ve değerlerin var olması için verilen mücadele. Pes etmemek, korkulara rağmen ayakta kalmak. Çünkü savaş önce kendimizle başlıyor: ailemizle, arkadaşlarımızla, çevremizle... Bir şey yapmak için de savaş veriyoruz, yapmamak için de. İnce bir ipte yürümek, engel tanımamak, düştüğünde kalkmak... Gerçek savaş bu. Çıkar uğruna yapılanlar bana göre ucuz fikirlerden ibaret. Ben insanın kendisinin bir savaş olduğunu düşünüyorum. Ruhani tarafı da burada gizli zaten."* diyerek fikirlerini paylaştı. Bu konuda başka bir fikir de müzisyen Ali Beykant'tan geldi. Sözlerine *"Savaş bana sadece cephede olanı değil, insanın kendi içindeki çatışmalarını da çağırıştırıyor."* diyerek başlayan Beykant *"Bazen en zor savaş, insanın kendisiyle, duygularıyla verdiği savaştır."* diye sözlerine ekledi.

Müzik ve Toplum İlişkisi: Müzik ile toplumu yönetmek mümkün mü?

"Müzik bizde güzel duygular uyandırmasının yanı sıra, ruha hayat veren sihirli bir dokunuşa da sahiptir.... Çünkü müziğin ritmi, kalp atışlarını düzenleyerek, o kişinin bedensel, ruhsal ve zihinsel açıdan sağlığa kavuşmasını sağlar." (Sufi İlayat KHAN, Müzik, İnsan ve Evren Arasındaki Köprü, Türkçesi: Kaan H. Ökten-Tuğrul Ökten, İstanbul, Arıtan Yayınevi, Eylül 1994, s.67,68) Bu sözler müziğin insan duyguları üzerindeki etkilerini mükemmel bir şekilde dile getirmekle kalmamış, aynı zamanda insan sağlığına da olumlu etkisini dile getirmiştir.

Ali Beykant'a göre müziğin insana dokunma gücü çok yüksek. Yukarıda verdiğim söz destekler nitelikteki düşüncesini *"Bazen bir şarkı, insanın hayatında bir kitap ya da bir nasihat kadar etkili olabiliyor. Toplamlar da müzikle şekilleniyor aslında; çünkü müzik bir duygu aktarımı. Bir neslin hislerini, öfkesini, aşkını, hayallerini şarkılardan okuyabilirsiniz. Müzik insanı da toplumu da yönlendirir ama en önemlisi iyileştirir."* sözleriyle belirtti.

Kağan Yıldız'a bu soruyu yönelttiğimde *"Müzik, insanlık tarihinin çok eski dönemlerinden beri duygu ve düşüncelerin ifade edildiği güçlü bir araç olmuştur. Ayrıca yapılan bazı bilimsel araştırmalar klasik müzik dinlemenin bir çocuğun zihinsel gelişiminde pozitif bir etki yaptığını göstermektedir. Diğer yandan bir enstrüman çalmak bireyin; sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini etkiler. Sadece müzik değil diğer sanatlar için de bu geçerlidir. İyi bir sanat takipçisi olmak ruh sağlığına da iyi gelir."* diyerek o da müziğin olumlu etkilerini belirtti ancak sözlerine *"Bir toplumu müzik ile yönlendirmek bir noktaya kadar mümkün olabilir fakat toplum tek başına tamamen müzikle yönlendirilemez. Müzikle toplumun zevkleri ve davranış biçimleri yönlendirilebilir. Müzik bazen bir toplumun iç sesini dışarı yansıtabilir. Örneğin Rock and Roll 1950'lerde Amerika'da ortaya çıktığında aslında sadece bir müzik tarzı değildi, aynı zamanda bir toplumsal ve kültürel hareketin sesiydi. Caz ise Afrika'dan Amerika'ya gelen Afro-Amerikan toplumunun 'biz de buradayız' deme biçimiydi. 1960'lardaki free (özgür) caz dönemi ise Sivil Haklar hareketinin bir parçası olmuştur. Tarihte birçok lider müziği bir propaganda aracı olarak da kullanmıştır."* diyerek müziğin olumsuz yönlerde kullanılmaya açık olduğunu da belirtti.

Bazı durumlarda müzik, tehlikeli de olabiliyor.

Teoman Bölükbaşı müziğin toplumla ilişkisini “Müzik bana göre bu dünyanın frekanslarının bir özeti. İnsan farkında olmadan birçok şeyi titretiyor. İlkel tarafımıza dokunan sesler, doğadan gelen dürtüler bizi hep etkiliyor. Ama müzik, algısı açık olanlarda çok daha dönüştürücü bir güç. Çünkü içinde sınırsızlık var, bu dünyanın sınırlarını aşan bir tarafı var. Yalnızca duyulan değil, hissedilen bir şey...” olarak tanımladı ve “Fakat işin en kritik noktası şu: müzik görselle birleştiğinde inanılmaz güçlü, hatta tehlikeli bir hâle geliyor. Hollywood bunun en net örneği. Bir toplumu yönlendirmek, hatta kontrol etmek için müzikten vazgeçilemiyor. Yani müzik hem özgürlük hem de manipülasyon aracı olabilen çok katmanlı bir güç.” diyerek müziğin ne kadar tehlikeli olabileceğini de sözlerine ekledi.

Müziğin insan ve toplum psikolojisine etkisi hakkında yapılan araştırmalarda müziğin olumlu etkilerinin yanında tıpkı Teoman Bey’in de söylediği gibi olumsuz etkilerinin de bulunduğu gözlemlendi. Güner (1998) yaptığı çalışmada arabesk, heavy metal ve klasik batı müziği dinleyen ergenlerin saldırganlık düzeylerinin, heavy metal müzik dinlemeyi tercih edenlerin diğer müzikleri dinlemeyi tercih eden gruplardan anlamlı düzeyde saldırgan ve kaygılı davranışlar gösterdiklerini ortaya koymuştur. (Güner, N. (1998). Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türü ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya, Cilt 1: p:291-299.)

Ögel, Ermağan, Eke ve Taner (2007) ise yaptıkları çalışmada, birden fazla madde kullanımı ve sık esrar kullanımı olan ergenlerin ise daha çok rap-hip hop-techno-dans müziklerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. (Ögel, K., Ermağan E., Eke, C.Y. ve Taner, S. (2007). Madde Deneyen ve Denemeyen Ergenlerde Sosyal Aktivitelere Katılım: İstanbul Örneklemini, Journal Of Dependence, 2007, Vol: 8, N: 1, Pp.18-23.)

Yaşanılan acı ne kadar büyükse onu anlatan melodi de bir o kadar güçlü olur!

Sanat, bir toplumun hafızasıdır. Geçmişte yaşanmış ve günümüzde unutulmuş birçok acı, o dönemde yazılmış bestelerle bugün hâlâ daha hatırlanmaktadır. Birinci Dünya Savaşı hakkında yazılmış Elgar’ın “Viylonsel Konçertosu”, Vaughan Williams’ın “Pastoral Senfonisi”, Holst’un “Gezegeler”i, Bliss’in erken dönem (Somme muharebesi sırası) “Piano Quartet”i, Gurney’in “War Elegy”, “Köprü Oratoryusu” ve bu eserler gibi başka birçok eser hâlâ daha o dönemlerin acısını yüreğimizde hissettirmektedir.

Ali Beykant’a göre yaşanan acı ile müziğin gücü birbiriyle orantılı. “Şarkılarda savaş çoğu zaman acıyı, kaybı ve özlemi anlatıyor. Ama sadece yıkım değil, umudu ve direnci de taşıyor. Savaşın müziğe etkisi, müziğin daha derin ve daha gerçek bir duyguyla buluşmasını sağlıyor. Çünkü yaşanan acı ne kadar büyükse, onu anlatan melodi de o kadar güçlü oluyor.”

Teoman Bölükbaşı ise bu konuya çeşitli şarkılardan örnekler vererek açıklama getirdi. “Bence savaş şarkılarda genellikle tasvirlerle, sembollerle ve atmosferle anlatılıyor. Mesela Dire Straits’in Brothers in Arms şarkısında cepheadaki askerlerin kardeşliği gitar sololarıyla büyülmüş bir şekilde hissediliyor. Aynı zamanda şarkının genelinde savaşın karanlık, fırtınalı bir dünyada geçtiği, askerlerin sadece düşmanla değil doğayla bile kavgalı olduğu hissi var. Melodilerin eşleşmesi, gitarın hüznü ve gücü bu atmosferi tamamlıyor; savaşın yarattığı çelişkiyi ve insan ruhuna yüklediği ağırlığı müzikle yaşıtıyor. Bir diğer örnek Alice in Chains – Rooster şarkısında ise savaş çok daha kişisel ve psikolojik bir yerden işleniyor. Solistin babası Vietnam gazisi. Şarkı, ideolojik ve politik söylemlerden uzak; daha çok savaşın bireyin ruhuna nasıl işlediğini, içsel gerilimleri ve travmaları yansıtır. Sözler ve müzikal düzenleyiş, askerlerin yaşadığı korkuları, yalnızlığı ve hayatta kalma mücadelesini çok güçlü bir şekilde aktarır. Dinlerken, savaşın yarattığı psikolojik yükü iliklerine kadar hissettiriyor. Genel olarak savaş müzikte sertleşen ritimler, patlayan melodiler, kırılan seslerle ortaya çıkıyor. Yani sadece sözlerde değil; melodinin ruhuna işleyen bir gerilim oluyor.”

Hiç bilmediğimiz bir ses bize huzur verebilir.

Teoman Bölükbaşı’na göre müzik en katı kalpleri bile yumuşatabilir ama bu düşüncesine “Ama bunun zamanlaması nasıl olur, insan ömrüne uygun mudur, bundan emin değilim. Ben bunu bir çarkıfelek gibi görüyorum: belli fikirler belli dönemlerde insanlarla eşleşiyor ve bu farkındalık yaratıyor. Müzik burada çok önemli. Barışın tarifini müzikle yapmak istesem aklıma Lorena McKennitt geliyor. Onun şarkılarında doğanın içindeki bir hüznün var, doğanın hissiyatı gibi hem acı hem huzur barındırıyor. İçinde tarafsız bir acı var; varoluş sancısı gibi. Bu sancının müzikte işlenmesi topluma huzur veriyor. Çünkü bazı akorlar, bazı melodiler gerçekten toplumsal huzura yürüyor. Tabii ki coğrafyaya göre değişiyor, dinlerin ve kültürlerin etkisi büyük. Ama işte başka coğrafyaların müziklerini dinlemek bize yeni anlamlar katıyor, empatiyi güçlendiriyor. Bazen hiç bilmediğimiz bir ses bize yepyeni bir huzur getiriyor. O yüzden müziğin barışa katkısı tarif edilemez; sadece keşfederek, farklı sesleri dinleyerek hissedilebilir.” diyerek eklemeye yaptı.

Bölükbaşı aynı zamanda sanatla ilgilenen bir liderin sadece savaş değil, aynı zamanda basit ama gerekli temel insani ihtiyaçları da karşılayacağını dile getiriyor. “Çünkü sanat empatiyi, öngörü ve başkasının ihtiyacını görebilmeyi öğretir. Bu yüzden savaşmak yerine ihtiyaçları karşılamayı seçerlerdi. Böyle bir dönem gelecek. Belki biz görmeyiz ama sanatçı duyarlılığı ile yönetilen bir dünyada savaşların değil, yaratıcılığın öne çıkacağına inanıyorum.”

Ali Beykant “Sanatla iç içe olan bir insanın kalbinde empati büyür. Müzikle, resimle, edebiyatla ilgilenen bir liderin savaş kararı alması çok daha zor olurdu diye düşünüyorum. Çünkü sanat, insana ötekini anlamayı öğretir. Sanatla beslenen bir ruh, yıkımdan çok üretmeyi seçer.” sözleriyle de sanatın empati özelliğinin de bulunduğunu dile getirdi.

Hitler klasik müzik dinlerdi.

Müziğin barış yanlısı bir yönü olduğu kadar savaşa bakan bir yönü de var. Bu söze verilebilecek en güzel örnek, marşlardır. Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanan acıları konu alan eserlerin yanında savaşı destekleyen eserler de verilmiştir. Max Reger Birinci Dünya Savaşı dönemi pek çok meslektaş gibi ateşli nutuklar peşinde olmadı belki ama Eine Vaterländische Overtüre adıyla 15 dakikalık bestesini Alman ordusuna ithaf etti. Ruggero Leoncavallo, Valentin Valentinov ve Maurice Ravel gibi diğer besteciler vatanseverlik duyguları aşılayan müzikler kaleme aldılar.

"Sizce müzik en katı kalpleri bile yumuşatabilir mi?" sorusunu kendisine yönelttiğimde Kağan Yıldız, "Evet, gayet mümkün, demek isterdim." diyerek cevap verdi ve sözlerine "İnsanlık tarihinin gelmiş geçmiş en katı kalpli insanlarından bir örnek, Hitler'i ele alalım. Sürekli klasik müzik dinleyen ve gençlik hayali ressam olmak olan bir diktatör. Müzik, barış ve huzur duygusunu insana ve topluma vermek belki bir noktaya kadar mümkün ama geniş çerçeveden baktığımızda farklı dinamiklerin de olması gerekmektedir." diye ekledi.

Sanata ilgi duymak, insana otomatik olarak barışçıl değerler kazandırmaz.

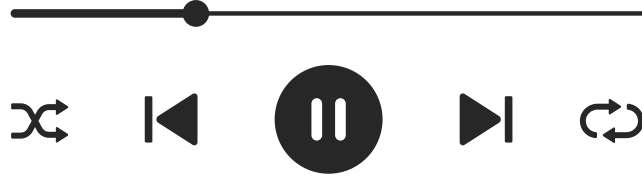
Sözlerine "Belki de sadece ilgilenmek değil, liderlerin sanatla derin bir bağ kurmaları gerekliliğini tartışmamız gerekmektedir." diyerek ekleyen Yıldız "Sanata ilgi duymak, insana otomatik olarak barışçıl değerler kazandırmaz. Savaşlara neden olan liderler, ne kadar sanatla iç içe olsalar bile sanatın araçsallaştırıcı yönünü öne çıkarmışlar ve sanat onlar için bir güç ve propaganda unsuru hâline gelmiştir." sözleriyle de müziğin savaş için de kullanılabildiği gerçeğini tekrar etti.

Son söz...

Benim için her ne kadar zor olmuş olsa da bu yazımda savaş ve müziğin ilişkisini mümkün olduğunca tarafsız bir şekilde ele almaya çalıştım. Yazıma başlarken temel amacım müziğin barış duygusu üzerindeki olumlu etkisini göstermekti ama yaptığım araştırmalar ve aldığım cevaplar sonucu her şeyin olduğu gibi müziğin de kötü amaçlarla kullanılabileceğine şahit oldum. Her şey insanın isteğine bağlıdır ve insan neyi, ne amaçla kullanırsa sonuç olarak o amaca ulaşır.

Ayrıca bu yazıya katkıda bulunan caz sanatçısı (kontrbas) Kağan Yıldız'a, solist ve gitarist Teoman Bölükbaşı'na, müzik yolculuğunun başında olan Ali Berkant'a teşekkürlerimi sunarım.

Barış Temalı Şarkı Önerileri:

Ali Beykant'tan:

John Lenon
Imagine

Michael Jackson
Heal the World

Sezen Aksu
Memleketim

Teoman Bölükbaşı'ndan:

Juliana Silva
Great Song

Chiaki Sato
Great Song

Daniel Gallego
Great Song

Kağan Yıldız'dan:

Juliana Silva
Great Song

Chiaki Sato
Great Song

Daniel Gallego
Great Song

Erimek belirsizce her şeyde
Karışmak sulara, yıldızlara
Sinmek kokusuna mor menevşenin
Yanmak damar damar nefes nefes
Yaşamak tükene tükene...

Bedri Rahmi Eyüboğlu
1911 - 21 Eylül 1995

SESİMİ DUYUYOR MUSUNUZ?

Alev Celep

Bazen bir toplumun en güçlü sesi, aslında en derin sessizliğinde gizlidir. Göz göze gelmekten kaçındığımızda, birbirimizin kelimelerini yarıda bıraktığımızda ya da yalnızca kendi yankımızı duymak istediğimizde... İşte o an, sessizlik büyür. Düşünmek, tek başına bir çaba gibi görünür. Kendi içimize kapanır, zihnimizin koridorlarında dolaşırız. Fakat düşünce, dinlenmediği sürece eksik kalır. Çünkü insan, sesini başkasına değdirdiğinde tamamlanır.

Demokrasi dediğimiz şey de aslında budur: Herkesin sözünü duyabilmek, sadece konuşanı değil susanı da anlayabilmek. Sessizlik, bir bastırılmışlık da olabilir; ama aynı zamanda bir direniş biçimi, derin bir çağrı da. Bazen bir bakış, bin kelimedenden daha çok şey anlatır.

"Düşün ve Dinle" çağrısı, belki de en çok bugünlere yakışıyor. Çünkü hızla konuşan, sürekli tüketen, bir diğerini duymak yerine kendi sesini yükselten bir çağın içindeyiz. Oysa gerçek dönüşüm, susmayı bildiğimiz anlarda başlıyor. Kendi içimizdeki uğultuyu yatıştırdığımızda, karşımızdakinin sesini gerçekten işitebiliyoruz.

Belki de en büyük devrim, önce içimizdeki sessizliğe kulak vermek, sonra başkasının sözüne yer açabilmekte gizli. Düşünmek, bizi birey yapıyor; dinlemek ise bizi toplum.

DÜŞÜN VE DİNLE: Sessizlikten Yükselen Sesler

Azra Polat

Bağlamsal anlamda insanlarla ilişki kurmakta zorlandığımı fark ediyorum. Bunun kaynağı karşımdakine duyduğum güvensizlik mi, yoksa kendime karşı taşıdığım kuşkuvar mı, hâlâ tam olarak bilmiyorum. Belki de çağımızın çoğalan olasılıkları —her şey olabilir— içsel sorgulamalarımı derinleştiriyor, beni hem durmaya hem de düşünmeye zorluyor.

İçsel bir diyalog kurmak, günümüz koşullarında giderek zorlaşıyor. 23 yaşında, üniversiteden yeni mezun bir genç olarak, önceliğim çoğunlukla gelecek kaygısı oluyor. Sonrasında ise haber bültenlerinden akan trajik gerçeklerle karşılaşıyorum; binlerce hektarlık ormanların yok oluşu, ataerkil hukuk düzeninde adalet ararken haksızlığa uğrayan ve hayatını kaybeden kadınların çığlığı, genç kızların tabutlara sığın hikâyeleri... Emekle büyütülmüş ürünlerin karşılığını bulamayan çiftçilerin isyanı, toplumun sessizliği... Tüm bunlar arasında, kendini dinlemek gerçekten kolay değil.

Bu içsel diyalog, günümüz şartlarında pek mümkün olmayabilir. Öncelikler ve kaygılar arasında sıkışıp kalırken, bir yandan da toplumun sessizliğini ve sistemin kendi kendini sessize almasını gözlemlemek insanı hem yıldırıyor hem de sorgulamaya itiyor. Kimi zaman içsel döngülerimiz kimi zaman toplumsal gerçeklik, sessizliği neredeyse kaçınılmaz kılıyor.

Yine de biliyorum ki ilişkisel boyutta zamanın öğretecekleri var. Dinlemem, üzerinde düşünmem, öğrenmem gereken çok fazla şey mevcut. Elimdeki imkânları, beni sürekli geriye çeken kaygılar yerine ileriye taşıyacak adımlar için kullanmalıyım. Çünkü imanımdan uzaklaştığım her anda, kendimden de uzaklaştığımı, hatalarımdan ve kayboluşlarımdan buradan beslendiğini hissediyorum.

Sessizlikten, düşünmekten ve dinlemekten kaçmamalıyım. İçsel farkındalık, dışarıya yansıyacak bir dönüşümün temelidir. Dinlemek, yalnızca bireysel bir eylem değil; aynı zamanda bir demokrasi pratiği, bir toplumsal sorumluluktur. Sessizlik ve ses arasında kurduğumuz bu hassas denge, hem kendimizi hem de toplumu yeniden bulmamızı sağlayabilir.

Günümüzde sessizlik çoğu zaman anlamsızlıkla karıştırılsa da Albert Camus'nun dediği gibi, "Sessizlik de bir anlam belirtmeseydi, anlamsızlık üzerine kurulmuş tek tutarlı tutum sessizlik olurdu." Bu söz bize, içimize dönerek sessizliği dinlemenin ve düşünmenin, kendi anlamını yaratmak için ne kadar değerli olduğunu hatırlatıyor.

Ve Edip Cansever'in de vurguladığı gibi, "Her sessizlik biraz ihtilâl." Çünkü sessizlik, sadece durmak değil; bazen en derin değişimin, en güçlü direnişin ve içsel uyanışın başlangıcıdır. Biz, sessizliği fark edip dinlediğimizde, hem kendimizde hem toplumda anlamlı bir dönüşüm başlatabiliriz.

FİLİKA

Ezgi Kayaoğulları

Filika, gemilerde acil durumlarda kullanılmak amacıyla bulundurulmuş kayık ya da sandal. Sözlükte böyle yazıyor. Eskiden filmlerde olurdu. Büyük bir fırtına çıkar, gemi batar, kahramanlar bu minicik kayıklara sığışır, kucak kucağa hayatta kalmaya çalışırdı. Açık denizde sürüklenirler, gündüzleri kızgın güneş altında geceleri buz gibi soğukta günlerce kurtarılmayı beklerdi. Bazen köpek balıkları saldırır, bazen tekrar fırtına çıkar, başlarından türlü türlü maceralar geçer, biz de heyecanla izlerdik. Aç kalmaya ve susuzluğa dayananlar, bir de aklını koruyabilenler kurtulurdu. Dayanamayıp deniz suyu içenler ya da aklını kaçırp denize atlayanlar da olurdu. Üzülürdüm onlara. Ne güzel filmlerdi, insanı düşündüren bir yanı var. Sen olsan ne yapardın dedirtiyor.

Filikalar artık o filmlerdeki gibi değil. Yenikapı açıklarında bekleyen gemilerde görüyorum. Kayığa değil minik bir denizaltına benziyor. Açık denizde kolayca görülsün diye de turuncu renge boyanıyor. Üstü kapalı, içme suyu, bisküvi, konserve filan da varmış içinde. Eskisi gibi değil yani filika, bir kaza filan olursa kurtulmak daha kolay. Gemi batsa da hayatta kalmak için sığınılacak bir yer var.

Şimdi bu meyhanenin adını filika koyduklarına göre, buradaki herkes hayatta kalmaya mı çalışıyor? Dünya battı da biz buraya mı sığındık? Bir meyhane dolusu insan hayatta kalsa ne olacak sanki? Hayatta kalanlar da nasıl yaşıyor biliyoruz işte. Şu köşe masadaki hanımlar mesela, ojeli tırnakları ve fönlü saçlarıyla gelmişler, bir büyük rakı bitmek üzere. Belli ki iyi yerlerde çalışıyor, iyi de para kazanıyorlar. Ayda bir kez buluşup birlikte yiyor, içiyor, eğleniyorlar. Sonra herkes taksiye binip kendi evine gidiyor. Gündüz bir türlü söylemediklerini, dilinin ucuna gelip de yuttukları her şeyi, muhatabına değilse de en azından masadaki birilerine söyleyebilmek için buraya geliyorlar. Birer kadeh içtikten sonra sesleri yükseliyor, kahkahalar atıyorlar. Erkeklerin dünyasında hayatta kalmanın yolunu böyle bulmuşlar. Biraz birbirlerine biraz da buraya, meyhaneye sığınıyorlar işte.

Bir de şu çok içip kendinden geçenler var. Onlara ne demeli? Her hafta aynı gün gelip aynı masada oturmakta ısrar eden şu iki adama bakıyorum da, kim bilir ne dertleri var? Bugüne kadar ne iki kelime konuştuklarını duydum, ne de güldüklerini. Sessiz sakın içiyorlar. Bir şey de yemiyorlar. İki üç mezeyi tırtıklayıp koca şişeyi bitiriyor ikisi. Onları, hani şu filmlerdeki susuzluğa dayanamayıp deniz suyu içen karakterlere benzetiyorum. Artık dünyaya tahammül edemediklerinden kendilerini öldürmeye mi çalışıyorlar acaba? Zararlı olduğunu bile bile bu kadar alkol alınır mı? Zar zor kollarından tutup taksiye bindiriyoruz her geldiklerinde. Bir rahatsızlık verdiklerinden değil de işte, ayakta duramayacak kadar içmek nedir hiç anlamıyorum. Arıza çıkaranlar da oluyor elbet, onları bir daha sokmuyor kapıdakiler. Tanıyorlar.

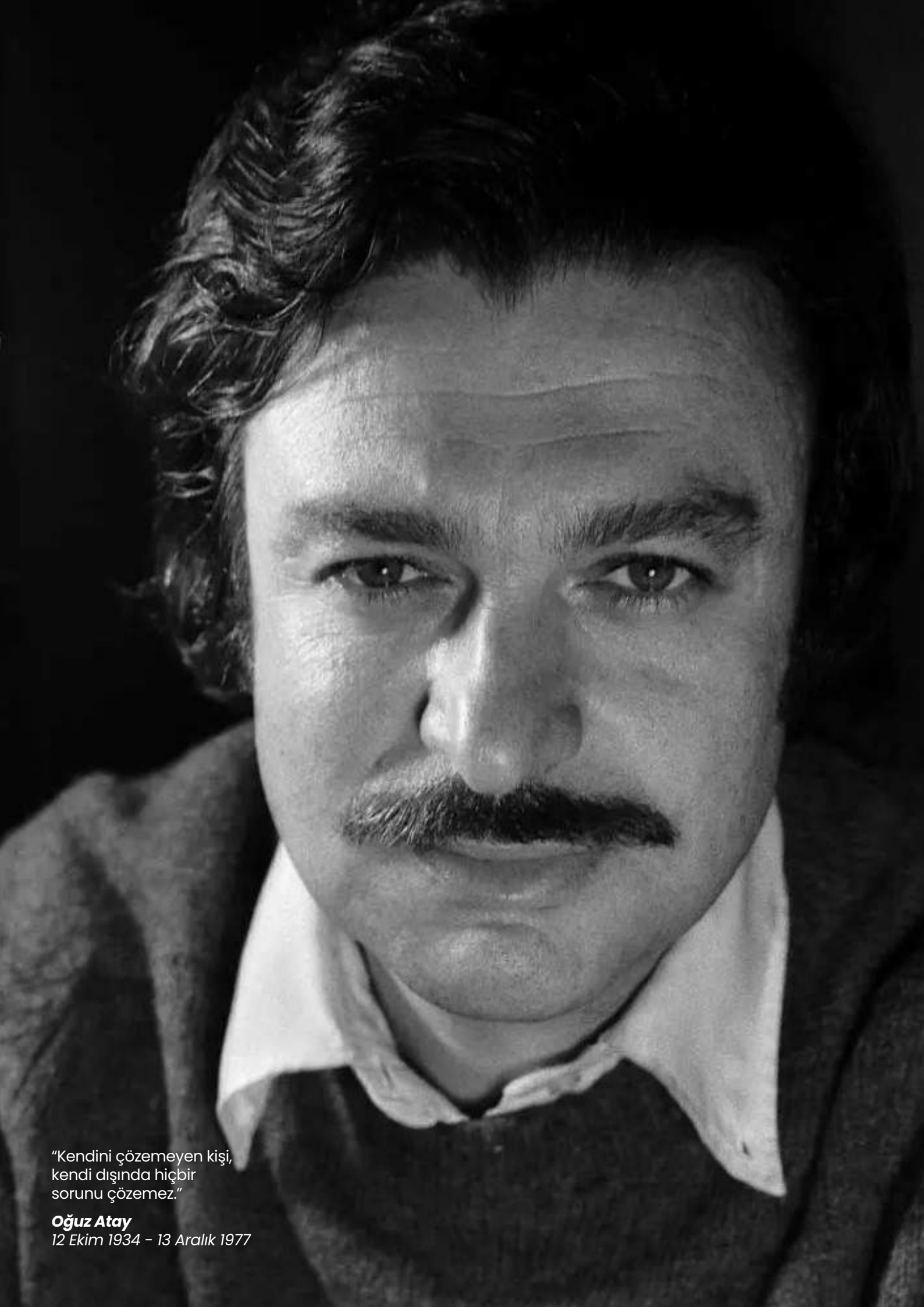
Kimi içince neşelenir kimi iyice dibe batar. Büyülü bir iksir sanki alkol, insanın içinde ne varsa onu çoğaltan bir şey. Aşıksan daha aşık, mutluysan daha bir coşkulu oluyorsun, kederliysen de iyice dibe batıyorsun. Batsın bu dünya diye şarkı bile var ki o da kesin sarhoş biri tarafından yazılmıştır. Peki ya bu fiyatlarla hesabı ödemeye gücü yetmeyenler ne yapsın? Onlar nasıl hayatta kalacak? Sığınacak yere bile varamadan gemiyle birlikte çoktan denizin dibini boyladılar herhalde.

Belki de içme eyleminin kendisi bir filikadır. Yani ufaktan batmaya başlayanların kendi dünyalarında bir süreliğine sığındıkları yerdir meyhane. Tek başında içmektense, buradayken diğerleriyle yoldaş oluyor, aynı masada oturmasalar da bak herkes içiyor diyerek kendilerini rahatlatıyorlar. Hesap filan umurlarında değil. Zaten öleceğiz çabucak olsun bitsin diyorlar herhalde. Biraz da iyi hissetmek için buraya geliyorlar. Bütün gün başkaları için çalışıyorlar, itiraz edemedi görevlerini yapıyorlar. Öyle mevkiler, sıfatlar, şirket arabaları filan kesmiyor. Bütün gün başkasına hizmet edince akşam gelip burada hizmet alıyorlar. Burada gördükleri hürmet hoşlarına gidiyor tabi. Meyhanede müşteriye daha bir özen gösterilir, hürmet edilir ya.

Ah be patron, rakı balık furçasına uyup ve ille denizle ilgili olsun diye koyduğun şu isim beni aldı nerelere götürdü. Sen bu meyhaneye Filika ismini koyarken beş dakika durup düşündün mü acaba? Nerede sende o derinlik! Babadan kalma apartmanın dairelerini birer birer satıp açtın bu meyhaneyi. Biz de burada sana çalışıyoruz işte. Üniversitede dört yıl okuduğum felsefe de içime işlemiş herhalde, böyle derin derin düşünüyor beni. Başka da bir işime yaramıyor zaten.

Buyur abi, buz mu istedin? Hemen getiriyorum.

"Kendini çözemeyen kişi,
kendi dışında hiçbir
sorunu çözemez."

Oğuz Atay

12 Ekim 1934 - 13 Aralık 1977

SESLERİN ARASINDAKİ SESSİZLİK

Fadime Kiremit

Arda, kelimelerin ve sayıların mimarıydı. Büyük bir metropolün en yüksek binalarından birinde, camdan bir ofiste, hayatı rakamlar, hedefler ve son teslim tarihleriyle örülü bir ağı içinde yönetiyordu. Telefonu hiç susmaz, e-postaları bir sel gibi akar, zihni ise sürekli bir sonraki adımı, bir sonraki stratejiyi planlayan bir makine gibi çalışırdı. Başarılıydı, evet. Ama kulakları, şehrin uğultusuna, klavyelerin tıkırtısına ve toplantı odalarının vızıltısına o kadar alışmıştı ki kendi kalp atışını bile duymaz olmuştu.

Bir gün, büyük bir projenin en hararetli döneminde, her şey durdu. Arda, sunumun ortasında cümlesini tamamlayamadı. Sesler boğuklaştı, rakamlar anlamını yitirdi. Doktoru bunun adını koymuştu: "Tükenmişlik." Tavsiyesi ise basitti: "Gürültüyü kesin. Bir süreliğine sadece durun, düşünün ve dinleyin." Arda bu tavsiyeye güldü. Durmak mı? Bu, onun lügatinde olmayan bir kelimeydi. Yine de başka çaresi kalmadığı için, kimsenin onu tanımadığı, telefonun çekmediği söylenen, dağların arasına sıkışmış eski bir köye doğru yola çıktı.

Vardığında onu rahatsız eden ilk şey sessizlik oldu. Bu, beklediği gibi huzurlu bir sessizlik değildi; kulaklarını tırmalayan, zihnindeki gürültüyü daha da belirginleştiren, sağır edici bir boşluktu. Geceleri uyuyamıyor, gündüzleri ise ne yapacağını bilemeden köyün taş sokaklarında amaçsızca dolaşıyordu. Bir öğleden sonra, derenin kenarında oturmuş suya taş atarken yanına yaşlı bir adam yaklaştı. Adam, elindeki yaşlı ceviz ağacının bir dalını yontuyordu. Hiç konuşmadan Arda'nın yanına oturdu. Arda, bu sessizlikten rahatsız olup sohbete başlamak için bir şeyler geveledi: "Merhaba. Hava ne kadar da..."

Yaşlı adam, gözlerini yonttuğu daldan ayırmadan sakince sözünü kesti: "Şşş... Dinle." Arda şaşırdı. Neyi dinleyecekti ki? Sadece suyun sesi ve uzaktan gelen bir kuş civıltısı vardı. Dakikalarca öylece oturdular. Arda'nın içindeki sabırsızlık motoru çalışmaya başlamıştı ki yaşlı adam tekrar fısıldadı:

"Duyuyor musun? Su, büyük taş çarparken başka, küçük çakılların üzerinden akarken başka bir şarkı söylüyor. Rüzgar, çam iğnelerinin arasından geçerken fısıldıyor, ama şu ilerdeki kavak yapraklarına değdiğinde hissediyor. Her birinin bir dili var. Onları duymak için önce kendi içindeki gürültüyü susturman gerekir."

Arda, hayatında ilk defa gerçekten dinlemeye çalıştı. Önce sadece anlamsız sesler duydu. Ama saatler geçtikçe, yaşlı adamın dediği gibi, seslerin içindeki farklı katmanları, ritimleri ve melodileri ayırt etmeye başladı. Suyun öfkesini, rüzgarın neşesini, toprağın nefesini hissetti. Bu, rakamların ve hedeflerin dünyasında hiç tatmadığı bir duyguydu.

Ertesi gün, yaşlı adam ona yonttuğu dalı uzattı. Üzerinde tek bir kuş figürü oyulmuştu. "Bu kuşu ben yapmadım," dedi yaşlı adam. "Ben sadece dalın içindeki fazlalıkları aldım. Dal, bana bir kuş olmak istediğini fısıldadı. Ben sadece dinledim ve düşündüm. 'Bu dalın ruhu ne olmak istiyor?' diye sordum kendime."

Bu cümle, Arda'nın zihninde bir şimşek çaktırdı. Hayatı boyunca insanlara, projelere, durumlara hep kendi istediği şekli vermeye çalışmıştı. Onların ne olmak istediğini, neye ihtiyaç duyduğunu hiç dinlememişti. Ekip arkadaşlarının yorgunluğunu, müşterilerinin gerçek kaygılarını, hatta kendi bedeninin "Dur" sinyallerini bile duymamıştı. Sadece kendi planlarının gürültüsünü dinlemişti. Arda, o köyde haftalarca kaldı. Her gün saatlerce doğayı dinledi. Sonra insanları dinlemeye başladı. Köy kahvesinde oturan amcaların konuşmalarının ardındaki anıları, evinin önündeki taş sulayan teyzenin gözlerindeki hasreti dinledi. Konuşmadan, yargılamadan, bir sonraki cümleyi planlamadan... Sadece dinledi.

Ve dinledikçe düşünmeye başladı. Ama bu, stratejik bir düşünme değildi. Bu, anlam üzerine, bağlantılar üzerine, hayatın ritmi üzerine derin bir tefekkürdü. Şehre geri döndüğünde, Arda artık başka bir adamdı. Ofisindeki camlar hala aynıydı ama o artık dışarıdaki şehre farklı bakıyordu.

Ve dinledikçe düşünmeye başladı. Ama bu, stratejik bir düşünme değildi. Bu, anlam üzerine, bağlantılar üzerine, hayatın ritmi üzerine derin bir tefekkürdü. Şehre geri döndüğünde, Arda artık başka bir adamdı. Ofisindeki camlar hala aynıydı ama o artık dışarıdaki şehre farklı bakıyordu. Toplantılarda daha az konuşuyor, daha çok dinliyordu. Ekibinin bir üyesi bir sorunla geldiğinde, hemen bir çözüm sunmak yerine, "Anlat, seni dinliyorum." diyordu. Ve o cümleyi söylerken gerçekten kalbiyle ve zihniyle orada oluyordu.

Artık o, kelimelerin ve sayıların mimarı değildi. O, artık seslerin arasındaki o kutsal sessizliği duyan, o sessizlikte insanların ve hayatın gerçek melodisini dinleyen ve ancak ondan sonra en doğru adımı düşünen bir anlayış ustasıydı. Çünkü en büyük gürültünün, dinlemeyi unutan bir zihnin içinde olduğunu ve en bilgece sözlerin, dikkatle dinlenmiş bir sessizlikten sonra söylendiğini öğrenmişti.

Yıllar geçti. Arda'nın adı artık en yüksek gökdelenlerle değil, en bilge mekanlarla anılıyordu. Şehrin gürültüsünden kaçmak yerine, gürültünün tam kalbine sessizliğin tohumlarını ekmeyi öğrenmişti. Ve bir gün, kariyerinin en anlamlı projesi için imzasını attı: Şehrin tam ortasında, terk edilmiş, beton bir alana inşa edilecek olan "Sessizlik Kütüphanesi ve Düşünce Merkezi".

Bu, bildiğimiz bir bina olmayacaktı. Arda, projeyi tasarlarken aylarca o terk edilmiş arazide oturdu. Rüzgarın beton bloklar arasından geçerken çıkardığı hüzünlü sesi, yağmurun çatlak asfaltta biriken su birikintilerine düşerken fısıldadığı melodiyi, gün batımında binaların gölgelerinin yavaşça uzarken anlattığı hikayeyi dinledi. Malzemeleri seçerken, taşın hafızasını, ahşabın sıcaklığını, suyun akışkan bilgeliğini düşündü.

Kütüphanenin açılış günü geldiğinde, kurdeleler, konfetiler ya da gürültülü bir bando yoktu. Sadece, binanın merkezindeki avluda nazikçe şelale yapan suyun sesi ve yaprakların hisirtisi vardı. Binanın duvarları, insanları dış dünyadan koparan sağır engeller değil, şehrin uğultusunu bir fısıltıya dönüştüren, ışığı içeriye bir şiir gibi süzen geçirgen zarlardı. İçerideki her okuma köşesi, her düşünce odası, insana kendi iç sesini duyabileceği bir sığınak sunmak için tasarlanmıştı.

Açılışa gelen kalabalığın arasında, elleri nasırlı, yüzü bilgelik çizgileriyle dolu o yaşlı ahşap ustası da vardı. Arda onu özel olarak davet etmişti. Yaşlı adam, bastonuna yaslanarak yavaşça binanın içinde gezdi. Cilalı ahşap zeminlere değil, malzemenin ruhuna dokundu. Duvarlardaki girintilere, tavanın yüksekliğine değil, boşluğun yarattığı anlama baktı. Sonunda, binanın kalbi sayılan, ortasında tek bir yaşlı zeytin ağacının büyüdüğü, üstü açık odaya geldiler. Yaşlı adam gözlerini kapattı. Birkaç dakika sadece durdu. O, binayı gözleriyle değil, yıllardır yaptığı gibi ruhuyla dinliyordu. Gözlerini açtığında, Arda'ya döndü. Gözleri nemliydi. Gür bir sesle bir tebrik beklemiyordu Arda, ama duyduğu fısıltı, hayatı boyunca aldığı tüm övgülerden daha değerliydi:

"Sen" dedi yaşlı adam. "Sadece bir bina inşa etmemişsin evlat. Sen, sessizliğin yankısını tasarlamışsın. Dağdaki derenin şarkısını, rüzgarın fısıltısını şehrin sağır kalbine getirmeyi başarmışsın." Arda, o an anladı. En büyük eseri, çelik ve camdan, göğe yükselen bir kule değil, ahşap ve taştan, insanın içine doğru inen bu sığınaktı. Başarı, adını en yükseğe yazdırmak değil, en derindeki fısıltıları duyulur kılmaktı.

Artık o, sadece bir mimar değildi. O, ruhlara nefes alacakları mekanlar inşa eden bir şairdi. Ve o gün, projesine son bir isim daha verdiğini hissetti: "Dinleyen Duvarlar". Çünkü öğrenmişti ki, en büyük mimari, insanın kendi ruhuyla baş başa kalabildiği o kutsal boşluğu yaratma sanatıdır. Ve bu sanat, gürültüyle değil, ancak derin bir sessizliği dinleyerek ve düşünerek icra edilebilirdi.

GÖRÜNMEYEN TABLO

Ronahi Bedirhan

Dışarıda ıslak çimlere uzanmış, gökyüzünü izlerken hiç de bu dünyadan gibi görünmüyordu. Önünde durduğum dikdörtgen çerçeveli tablo sanki başka bir boyuta açılıyor. Elimde hala buharı tüten kahvem i içerken karşımdaki bu tabloya uzunca bir süre dalmışım. Nihayet göz bebeklerim küçülüp tekrardan net bir görüntü oluşturduğu zaman bahçeye açılan kapıyı açtım, sonbahar rüzgarı geceliğimin altında dans ederken ıslak çimlerin üzerinde yürüdüm. Ayak parmaklarım toprağı kaşırcasına ileri geri hareketler yapıyordu. Yemek masasının karşısında asılı o tabloyu hala görebiliyordum, görüntü şimdi bahçeye açılan cam kapının üzerine yansımış esen rüzgarın verdiği hareket yüzünden dalgalanıyor. Bir süre daha bahçenin ortasında daireler çizdim, kafamı yukarıya gökyüzüne kaldırdım ve ondan tekrar ağlamasını, beni ıslatmasını istedim. Yoruldum, elimde kahve fincanının içinde kalan son birkaç damlayı çimlere döktüm ve uzandım. Uzamış tırnaklarım kahve fincanına her dokunuşumda bu gri kasvetli havada kavga eden kuşların orkestrasına renk katıyordu. Sırtımı yasladığım çimenlerin kum olduğunu hayal ettim, sahip olduğum bu evin bir nevi kumdan kale olduğunu varsayarsak olması gereken zaten buymuş gibi geliyor o an. Rüzgar şiddetini arttırmıştı. Kapılar gıcırıyor, saçlarım nemli dudağıma yapışıyor ve gökyüzü tekrardan gözyaşı döküyor. Uzaktan duyulan bir köpeğin havlama sesi ile birlikte gözlerimi kapatıyorum. Vücudumu saran ıslaklık, iç çamaşırsız bu halde beyaz keten geceliğimin bedenime yapışması bana kendimi hayalimde bir Yunan heykeli gibi hissettiriyor. Ben yine de Knidos Afrodit'i olmayı yeğlerdim. Yağmurun çiselemesi durdu şimdi, gözlerimi açtığımda gökyüzüne bakamadım. Gecenin ortasında uykunun en güzel yerinde odadaki lambanın açılması gibi gözlerimi yakıyordu şimdi bulutların beyazlığı. Üşümüştüm, nedenini anlayamadığım bir hayal kırıklığı ile içeriye geri döndüm. Kapıyı kapatırken yere bıraktığım kupa hala orada çimenlerin arasında duruyordu. Nesnelerin hiçbir özgürlüğü yok, bu evdeki her bir nesnenin efendisiyim. Belki bir rüzgar kaçırabilir balonumu elimden çocukken yaptığı gibi, ya da en sevdiğim defterimi erkek kardeşim yırttığında. Otuzlu yaşlarımın başında, böyle bir evde ve tek başına. En başından beri kaçtığım bir şeyler var daha doğrusu yakalamaya çalıştığım bir şey. Ya da hala üzerimden atamadığım "olmak istediğim yere ulaştığımda farkına vardığım aslında hiçbir yerde hayatımın sonuna kadar olmak istemeyişim."

Bu tatminsizlik duygusu ying yang gibi bir yanımla her şeye sahip, diğer yanımla hâlâ bir boşluğu işaret ediyor. Ya böyle sabahlarda ya da güzel geçen bir gecenin ardından çöker üstüme bu his. Tırnaklarımla soyduğum kırmızı ojelerimin artıkları evin her yerinde, kusursuz bir cinayet yok belli ki bu da kanıtları. Kazanın ardından neredeyse on yıl geçti, ne zaman hatırlasam tırnaklarımla oynuyorum. Elimde oje yoksa bile sürüyorum kurumasını bekliyorum ve yeniden soyuyorum. Kanepenin üstündeki laptopumu aldım ve ayaküstü dolaşırken evin içinde maillerimi kontrol ettim.

Gelen kutumda her zamanki gibi işlenmemiş kelimeler, acelesi varmış gibi bağıran teklifler, okunmamış fırsatlar... Hepsine şöyle bir baktım ve içinden birini açtım. Bir toplantı davetiyesiydi; başlığı büyüktü, aceleci: *Geleceğinizin tasarımı konuşalım*. İçimde bir kahkaha sıkıştı. Gelecek... Sanki tasarlanabilirmiş gibi. Ben yıllardır kendi geleceğimin kenar süslerini bile çizemezken şimdi bir toplantı odasında çerçevelenmesini mi konuşacaktım? Laptopu kapattım, mutfağın ortasında durdum.. Çatıda biriken yağmur damlaları titiz bir metronom ile verandanın ahşap zeminine bırakıyordu kendini. Birbiri ardına intihar eden yağmur damlaları. Tabloyu incelemek için tekrar yüzümü mutfak duvarına çevirdim.

Ama bu kez... bu kez gördüğüm şey bambaşkaydı. Ne ıslak çimlere uzanmış insan bedeni vardı ne de baktığı gökyüzü. Şimdi bu resim yüzünü duvara dönmüş sadece sırtını gördüğüm kısa küt saçlı bir kadın bedenini andırıyordu. Tuvalin dört bir köşesine asimetrik yerleştirilmiş kırmızı fırça vuruşları. Sanki bu bedenin yüzünü döndüğün duvar canlıymış da, tirmalamış her bir tarafını duvarın, kanatmış...

Bedenimi bir korku sardı, halüsinasyon gördüğümü düşündüm ya da daha uyanmadığımı, hala bir rüyanın içinde olduğumu. Titreyerek tezgah musluğundan yüzüme sert ve hızlı su darbeleri indirdim. Gözlerimi ovuşturdum. Gözlerim kapalı yavaş adımlarla tekrar o tablonun önünde dikildim. Kafamı yavaşça tablo hizasına kaldırdım ve gözlerimi açtım. İlk başta gözlerim kapalı olduğu için salondaki duvarda asılı aynanın önünde durduğumu sandım. Hayır hala mutfaktayım, gördüğüm resmin şokuyla kafamı yana çevirdim ve bahçeye baktım. Kupa orada değildi, belki şimdi orada olsa koşarak onu kaldırmaya giderdim ve içeri döndüğümde tekrar her şey normale dönmüş olurdu. Bu korku vücuduma alışmaya başlamıştı. Titriyordum. Az önce gördüğüm kişi, o yüz bana aitti. Ben kendimden çok korkmuştum. Başım eğik bir şekilde hızlı adımlarla odama gittim, komidinin üzerinde duran telefonumu bir hışımla şarjdan çıkardım. Fotoğraflarda bu tablonun olduğu görseller aramaya başladım. Nihayet bir tane bulduğumda mutfakta olduğumdan daha fazla bir dehşet içerisindeydim. Merdivenlerden gelen usul ayak sesleri git gide daha da nefessiz bırakıyordu beni. Açık kapının ardındaki koridor boşluğuna gözümü diktim. Tekrar ekrandaki görsele baktım.

Duvar da bomboştu, çivi izi bile yoktu. Yakın zamanda orada çekilmiş her fotoğrafta durum aynı. Bomboş bir duvar. Ayak seslerinin yaklaştığını duyabiliyordum. Hala bir rüyada olduğumu varsayarak kapıya parmak uçlarımda yürüdüm. Yere baktığımda birinin parmak uçlarında durduğunu gördüm. Dakikalarca hareket etmedim. Göğsüme bir şey bastırılıyordu. Çimlere bıraktığım kupa. Ağzına kadar su dolu. Hala tablodaki o yüzle, kendimle yüzleşememiştım. Ellerini görebiliyordum. Yarım yamalak soyulmuş ojeler. Kupayı elinden aldım. Sudaki yansımaı izledim. Kendimden neden bu kadar çok korkuyordum? Karşımda yabancı başka biri olsaydı bu kadar korkar mıydım? Kafamı kaldırdım ve işte orada. Ben. Ağlıyordum. Ancak bir yabancı olsaydı bu denli merhamet hissederdim bu ağlayan yüze. Gözyaşlarını elimdeki bu kupada biriktirmişti ve benden bana armağan ediyordu. Bir an bile ara vermeden içtim her bir damlayı. Tuzlu, ekşimsi tadı boğazımı yaktı. Bütün bedenim yanıyordu şimdi. Benim bedenim yandıkça, acı çektiğimi gördükçe gözyaşları kuruyordu bu karşımdaki yüzün. Soğuk neredeyse korku filmlerindeki seri katillerin sahip olduğu bir tebessüm oluşmuştu yüzünde aniden yere yığıldığımda. Felç olmuştum. Gözlerim kapanırken karşımdaki yüz bana yaklaşıyordu. Nefesini hissedebiliyordum...

Nihayet gözlerimi açtığımda o bembeyaz kör edici bulutları gördüm. Vücudumu hissetmiyordum. Felç hali hala devam ediyordu sanırsam. Gözümü olabildiğince etrafta gezdirdim. Çimenlerin üzerindeyim. On adım solumda duran mutfığa açılan o cam kapı. Yemek masasının karşındaki duvar. Ve duvarda asılı o tablo ama bu kez çerçevesi yoktu. Ve ben... Ben hala o tablonun içindeydim.

PEMBE PANJURLU EV DEĞİLLEMESİ

Begüm Çalışkan

panjurları kapatalım beni eve kapatalım
bardakların sırası nasıl olmalı bu önemli soru
misafir yemek takımı yaldızlıdır ve önemli konu
kocamın pantolonu ütüsüzse kırışsın yüzüm
kocamın gömleği lekelenmiş utancım sığmaz
buevebuşehrebukıtayabugezegenebuevrene
kocaman işler kocaman evler küçücük kadın
akrabalararköfterakimezesiyaprak sarması
kocam misafiri sever ben neden ben nefret
misafirden dan din dun duma duma dum
aman aman aramızda ayıp çünkü çok ayıp
dışarıda bir hayat varmış duydum da görmedim
dışarıda renkler uzayan nehir pencere ardında
arkaik destanlar söz pachelbel ormanların sesi
ve ışık ve ışık ve ışık tırmandığım göklü kendim
uçmadı gövdem kuyruğumda acısı çamura bulanmış
ağlamışhemsavaşırkördilsizolmalibirkadınmademdeğilölü
kocan haberleri izleyecek şimdi sus şşşşşşşş!

Edirne'de bir kadın evinde ölü bulundu
Mardin'de bir kadın sokak ortasında bıçaklandı
Manisa'da ormanlık alanda kadın cesedi
kimliği belirlenemeyen kadın cesedi
kadın cesedi
kadın

Kadın

Ceset

Ölüm

Cinayet

Şimdi kalk meyve soy ya da kendini ya da öl ya da sus!
ağlamışhemsavaşırkördilsizolmalibirkadınmademdeğilölü

KAOSUN RİTMİ

Halil Ender Ermiş

Kağıt üzerine karışık teknik, A3 boyutu

Hayatın karmaşık yapısı ele alındığında farklı kimlik ve kişilikler ve onların duygu durumlarını gözlemleriz. Ancak daha fazlası için onları anlamamız gerekmektedir. Her bireyin anlattığı farklı hikayeler, yaşanmışlıklar ve bunların içinde bulunduğumuz an'a yansımalarını sadece izleyerek değil düşünüp dinleyerek çözümleriz.

KENDİNİ SAHİPLENMEK

Sevinç Orman

Siyah-beyaz fotoğraf

Geçmişten bugüne kadın bedenine hep erkek gözüyle bakıldı. Örneğin tüm zamanların en çok hasılat elde eden 100 filminin 25'inde kadın bedeni objektife ediliyor. Artık kendi bedenimize kendi gözümüzle bakma zamanı geldi.

Memleket isterim
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim
Ne başta dert, ne gönülde hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

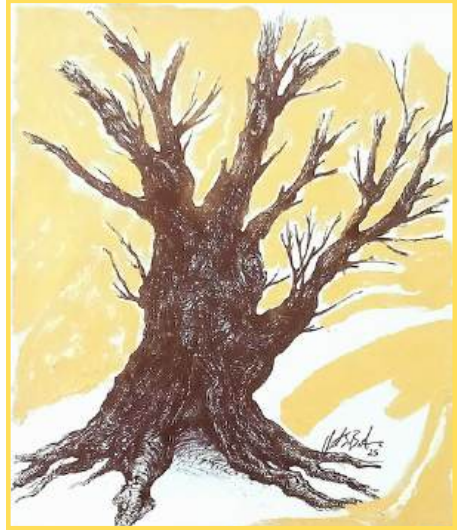
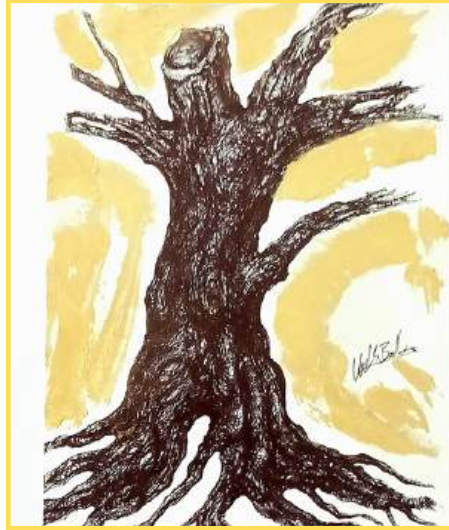
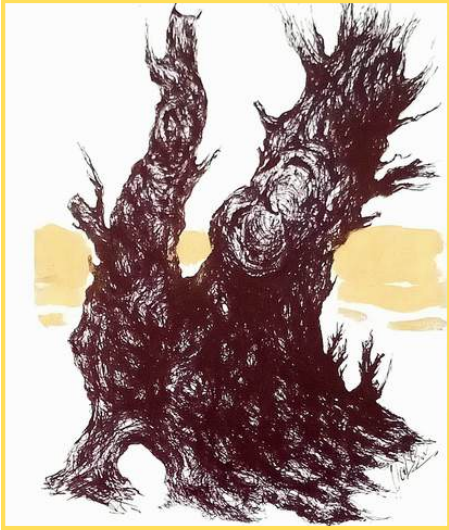
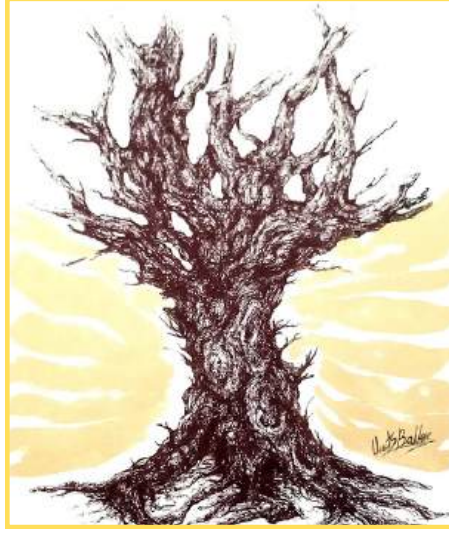
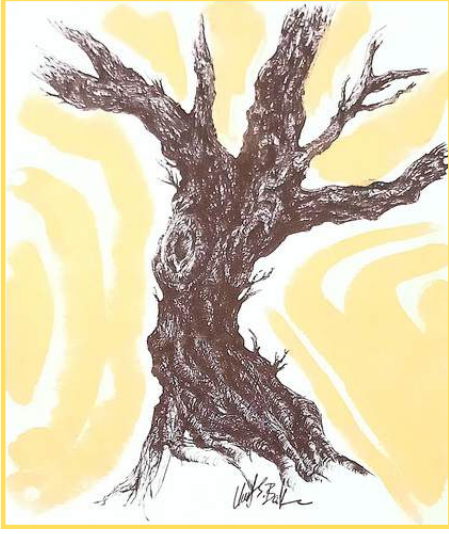
Memleket isterim
Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Cahit Sıtkı Tarancı
4 Ekim 1910 - 13 Ekim 1956

ÇÜRÜME

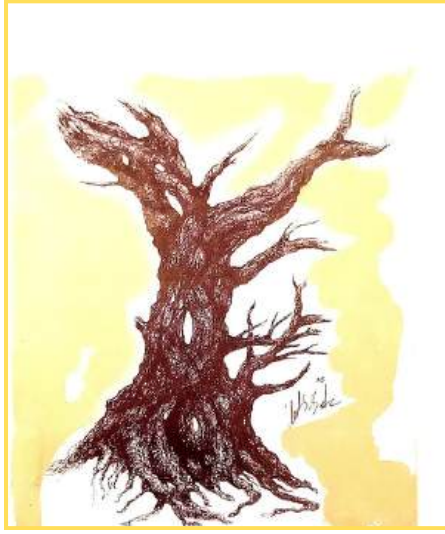
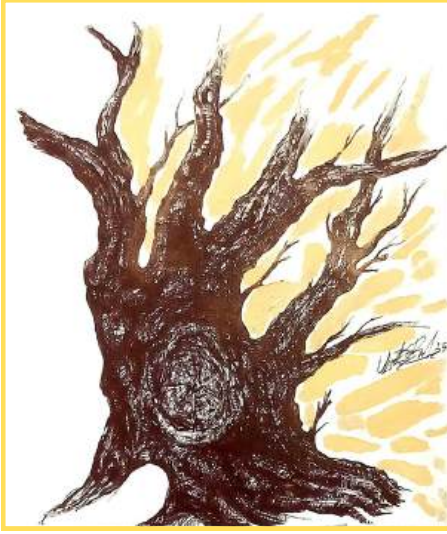
Umut Saim Balkır

Kağıt üzerine mürekkep altın toz varak, her biri 21x29.7 cm

ÇÜRÜME

Umut Saim Balkır

Kağıt üzerine mürekkep altın toz varak, her biri 21x29.7 cm

Bu çalışmalar genel olarak “çürüme” başlığı altında toplanabilir, fakat numaralandırmak içime sinmedi. Cezaevinde çalışırken başladım onlara; cezalarını sürerken aslında hiçbirimizden çok da farkı olmayan bu insanların, içten bir çürümenin sonucu olarak toplumun görmek istemediği hallere bürünmelerinden doğdular.

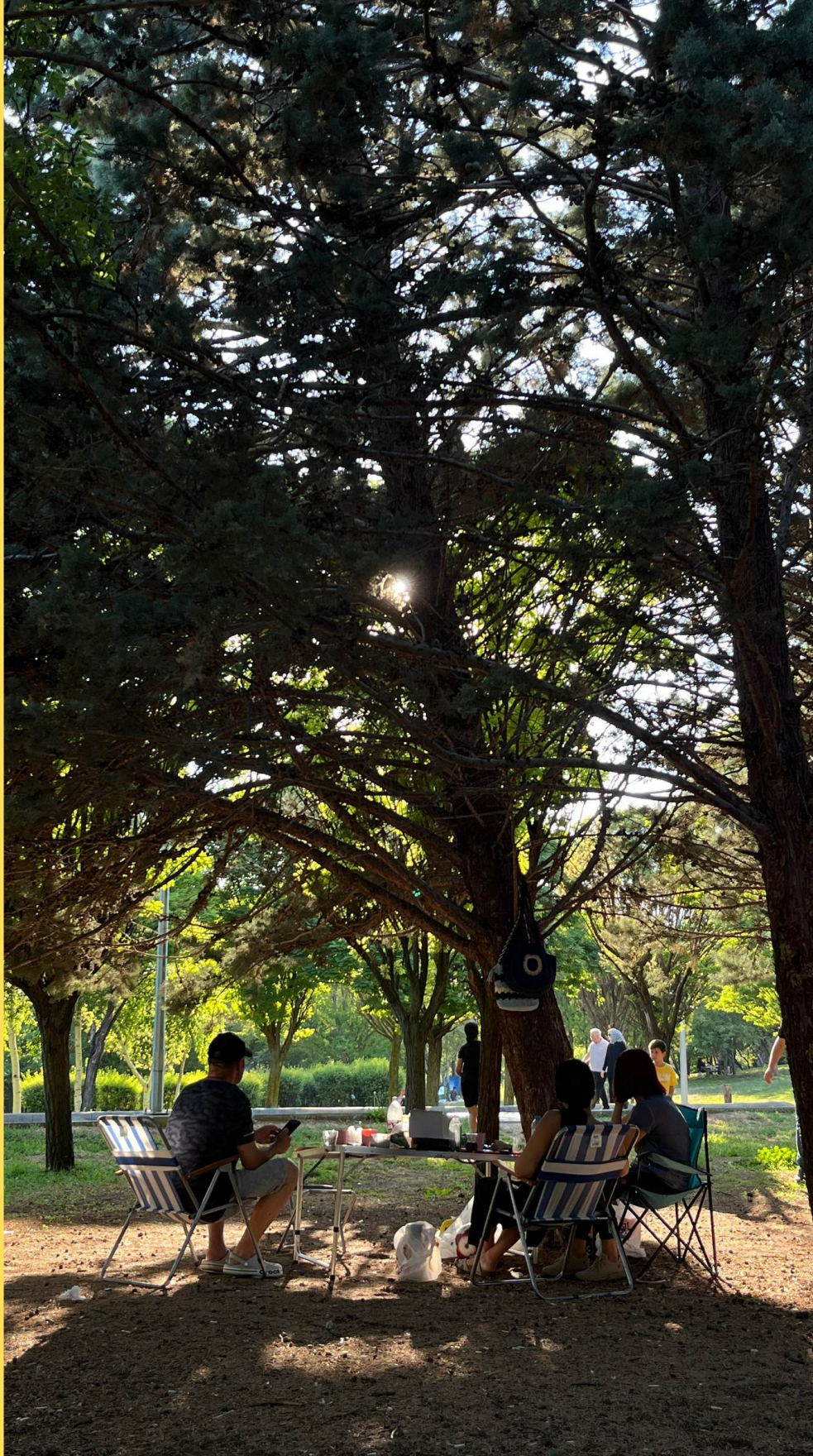
Öylece duran, artık asla yeşermeyen, ama varlıklarını ve özelliklerini hâlâ taşıyan... Unutmadıkları hâlde bir daha asla çocuk kadar masum olamayacak, toplumun parçası olamayacak hâlleri gözlerinden okunuyordu.

Bu ağaçların etrafındaki altın varak lekeleri ise onları çevreleyen, henüz mahkûm olmamış ya da edilmemiş insanları temsil ediyor.

GÖLGEDEKİ SOHBET

Zeynep Çevik

Bir pazar günü kaçamağıyla doğanın güzelliğinden faydalanan insanlar. Zaman zaman birbirleriyle sohbet ederek zaman zaman da kendi içlerine çekilip etraflarında olup biteni izleyerek doğanın dinginliğinden faydalanmaktadırlar. Birlikte var olmanın huzurunu hissediyorlar.

KÜNYE

Genel Yayın Yönetmeni:

Zeynep Tosun
zeynep.tosun@leylisanat.org

Editör:

Şevin Semiz
sevin.semiz@leylisanat.org

Kreatif Direktör & Sosyal Medya Danışmanı:

Merve Gülmez
merve.gulmez@leylisanat.org

Ekip:

Aysel Nazlı Çomu
Ayşegül Gezgin
Büşra Güllüoğlu
Tahircan Gürsoy
Ufuk Yeşil
Yasemin Yelter

Serbest Köşeler:

Alev Celep
Azra Polat
Begüm Çalışkan
Ezgi Kayaoğulları
Fadime Kiremit
Halil Ender Ermiş
Ronahi Bedirhan
Sevinç Orman
Umut Saim Balkır
Zeynep Çevik

E-dergi içerisinde yer alan sayfalarda aksi belirtilmediği sürece, dergi içindeki hiçbir doküman, sayfa, grafik, tasarım unsuru ve diğer unsurlar izin alınmaksızın kopyalanamaz, başka yere taşınamaz, alıntı yapılamaz, internet üzerinde veya her ne şekilde olursa olsun yayımlanamaz ve kullanılamaz.

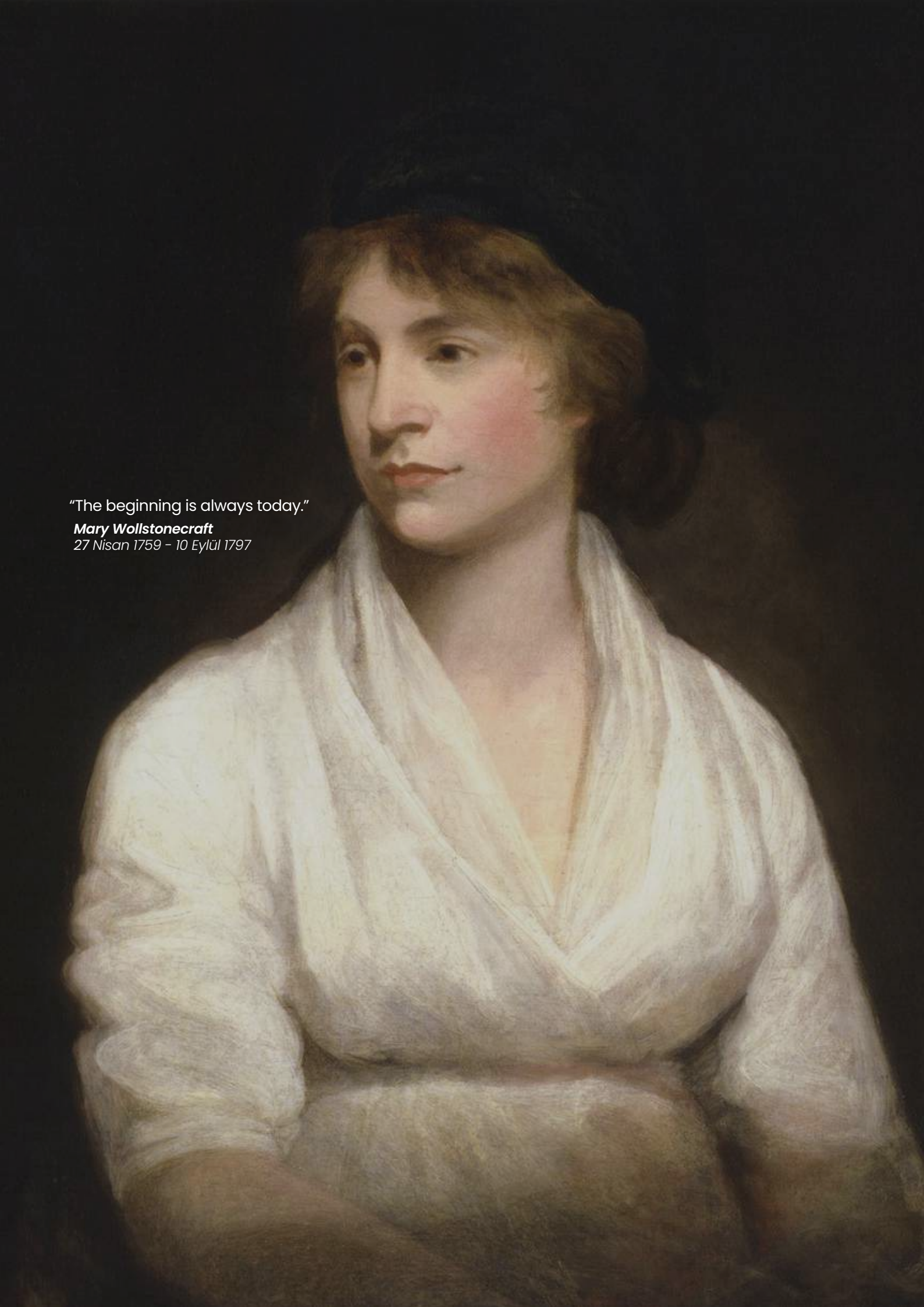
SİYAH (Sanat, İlham, Yaşam, Adalet, Hak) E-Dergi'de yayımlanan her içeriğin sorumluluğu içerik üreticisine aittir. Leyli Sanat Derneği'nin fikir ve düşüncelerini yansıtmaz.

www.leylisanat.org

Leyli Sanat Derneği'nin sivil toplum ve sanat alanına nitelikli, çeşitli ve kapsayıcı içerik sunma projesidir.

A portrait of Mary Wollstonecraft, a woman with short, wavy brown hair, looking slightly to the left. She is wearing a white, draped garment. The background is dark and indistinct.

"The beginning is always today."

Mary Wollstonecraft

27 Nisan 1759 - 10 Eylül 1797